

Franckesche Stiftungen zu Halle

Nowý Zákon Pána a Spasytele nasseho Gežisse Krysta Opět s welikau pĵlnosti Přehlidnutý

Cansteinsche Bibelanstalt

[Halle], 1722

VD18 13382543-001

Episstola Pawla Aposstola k Řĵmanům

Nutzungsbedingungen

Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.

Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.

Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use

All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downloaded and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.

Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.

For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-229204-

Předmluva na Epistolu S. Pavla k Římanům.

Dlto Epistola gest právě hlavní částka nového Zákonu, a to nejdíšší Ewangeliu / která gisně hodna gest, aby gi Křesťanství-šlověť, ne gen šlovo od šlova paměti věděl; ale s ni každobedně zacházel / gafo s každobedněm Eblebem Duse. Nebo ona nemůže nikdy dosti a dobře vyvěčena, nebo považována býti / ano čím výcegi rozgimána bývá / tím výbornější se nachází a tím lepší chut dává.

Proto gá také mau službu na to vynaložiti / a škrze tuto Předmluvu k ni Přístup připraviti chcy: tak gať mne Bůh darův propůgčil / aby tím lépegi každý gi vyrozuměti mohl. Nebo až posavád s glosy a mnohými básněmi zle zatemněná byla / která syce sama w sobě gasně švětló gest, a téměř dostatečná celé Přímo vysvětliti.

Nejprve musíme způsobi mluvenj povědomj býti / a věděti co S. Pavel mjinj škrze ta šlova: Zákon / Říchy / Milost / Míra / Spravedlnost / Tělo / Duch a tēm podobná; ginať vssecko čtenj gest bez vžitku.

Škrze to šlověčko, **ΜΕΤΕΝ**, nemusíš žde rozuměti po lidšku, věcnj o skutčch, kteří činěnj a nebo zanechánj býti magj: gafo šfe lidškými zákony dēge / kdež to práwům skutky se dosti činj / byť srdce při tom nebylo. Bůh saubj podobě gruntu srdce: protož vyhledává také geho Zákon gruntu srdce / a nedá se samými skutky spokogiti; ale tresce raděgi skutky bez gruntu srdce činěnj / gafožto Pokřstij a šest.

Proto vsšickni žide pháři šlowau / w Zák. 116, 11. že žádnj z gruntu srdce Božského Zákona neplnj, ani plniti nemůj / když každj nachází v sebe sám neljbošť k dobrému, a ljbošť k zlému. Kde tedy nenj swobodně ljbošti k dobrému / tu nenj gruntu a wuistěnosti srdce k Zákonu Božjmu / tu gest tedy gisťotně také Říchy a Hněw zastlpujenj v Boha / byť

se žewnitě mnozj dobřj skutkowě a počeštnj žiwot wšazowal.

Odtud zawjrá S. Pavel w Kap. 2. že žide vsšickni Křisťianj gšau / a prawj w. 13. že sami činitelé Zákona spravedljwi gšau před Bohem. Chce tudj doskážati / že žádnj s skutky Zákona činitelē nenj; nžbrž prawj raděgi k njm takto: Ty vějš, že nemá cyzoloženo býti / a sám cyzoložš. K tomu, w čem ty giněš / ho saubjš / w tom zatracugeš sebe saměš / když rovně to činjš, co na giněm tupjš. Gafoby řicy chěl: Ty žewnitě heršty gšy žiw w skutčch Zákona / a saubjš ty, který tak žiw nezšau / a wš každěš ho věiti a trestati; Wřwu w ošu Bratra znamenáš / ale břewna w šfu šwém nezwidjš. Mat. 7, 3.

Nebo ačkoliwěť žewnitě Zákon s skutky pljš, a štrachu pokuty, neb z milowánj odpłaty / wšak činjš předce vssecko bez swobodně ljbošti a lášty k Zákonu / ale s neljbošti a s nucenjm / chělšbyš raděgi giněče činiti / kdyby Zákona nebylo. Odkudž se zawjrá / že z gruntu srdce, Zákon nepřitel gšy. Co gest tedy / že ty gině vějš, že nemá křádeno býti, když ty w srdcy sám šlodeš gšy / a žewnitě radšbyš byl / kdybyš šiněl? Gafož také žewnitěnj skuteť nedlaušo poostává w takowjch Pokřtečiw. A tak wyvěugeš gině / a sebe saměho ne; nemjš také sám, co ty vějš / aniž gšy Zákonu gestě kdy dobře vyrozuměl. Ano k tomu, Zákon mnozj Říchy / gať on prawj w Kap. 5, 20. proto / že šlověť k Zákonu tím wětšj neljbošť má / čím výce on vyhledává toho, čehož šlověť naplnit nemáže.

Pročej prawj w Kap. 7, 14. Zákon gest duchownj. Co gest to: Kdby Zákon tělesnj byl / tedy mohlby gemu skutky dosti věičeno býti; Poněwadž ale duchownj gest, nečij mu žádnj dosti / lečby šflo z gruntu srdce vssecko co činjš. Ale takowěho srdce nedává žádnj / než Duch šwatj / kterýž šlověť s Zá-

konem

lonem srovnává, tak že on líbost k Záko-
nu srdečně má/a napotom nic z bázně a
nutkání / ale raději z dobrowolného
srdce vssecko činí. Tak tedy Zákon gest
duchovní, genž s takovým duchovním
srdecm chce milován a naplněn býti / a
vyhledává takového ducha. Kde ten w
Erden není/ tu zůstává Hřích/ Nelibost/
Nepřátelský proti Zákonu/ kterýžto
wšak dobrý, spravedlivý a swatý gest.

Tedy zvykní této Řeči, že mnohem
giná wée gest/ Skutky Zákona činiti/ a
giná Zákon naplniti. Skutek Zákona
gest vssecko to, co Slověk činí a nebo či-
niti může, podle Zákona z své swobodné
Wůle/ a vlastní Wocy. Poněwadž pak
mezy takými Skutky, a při nich, zůstává
w srdci nelibost a nucení k Zákonu/ gsau
takový Skutkové vsseckni zmaření a
nezřetelní. A to gest co S. Pawel mý-
ní w Kap. 3, 20. Kdež dj: Skrze Skutky
Zákona nebude před Bohem ospravedl-
něn žádný Slověk. Důvodž mýdj mýj
že Skolmistiř swárliwý, a Mudráčko-
wé lapawý, swodnjcy gsau/ Kdež věci, že
máme s Skutky sebe k Milosti připra-
witi. Gaf se ten může s Skutky k do-
brému připraviti / který žádného do-
brého Skutku, bez nelibosti a nechuti
Erdee svého nečiní? A kterať se takový
Skutek může Bohu líbiti/ genž z nelibé-
ho a nepowolného Erdee pochází?

Alle Zákon plniti / gest s líbosti a Lá-
skou Skutky geho činiti/ a swobodně bez
Zákona nucení, Božsky a dobře žiwi bý-
ti/ gakoby nebylo žádného Příkazu/ nebo
Pokuty. Takowau líbost nebo
swobodnau Lásku dává Duch swatý w
Erdee/ gakž on dj w Kap. 5, 5. Duch
pak nebywá dán / než toliko v Wjře, s
Wjrau, a Skrze Wjru w Křysta Gejzje/
gakž w předmluwě oznámuge. Tak te-
dy Wjra nepřichází než genom Skrze
Slovo Boží a Ewangeliu/ genž Křy-
sta káže/ že on gsau Syn Boží a Slověk,
vniel a z mrtvých wstal pro nás / ga-
kož pisse w Kap. 3, 25. k. 4, 25. k. 10, 4.

Odtud pochází/ že sama Wjra činí
spravedlivá, a Zákon naplňuje; nebo
přináší s sebou těch Ducha z Zásahy
Křystowý. Ten Duch pak činí weselě a
ochotné Erdee/ gakž Zákon vyhledává/
tak gsau potom dobrý Skutkové z Wjry

dobrowolně sami. To on mýní w Kap.
3, 31. Kdež Skutky Zákona byl zawrhl/
což mýj/ gakoby Zákon Skrze Wjru wy-
prázdňiti chtěl: Nikoli (pravý on/) Wý-
twrdíme Zákon totiž Skrze Wjru, to gest,
my naplňujeme Zákon Skrze Wjru.

HŘECH, sluge w Wšimě / ne gen
zewnitřnj Skutek Těla / ale vssecko to
konání, genž se spolu hýbá a působí w
zewnitřnjm Skutku/ totiž grunt Erdee
se vssemi mocnostmi / tak že to slovo,
Konati, slauti má / gakž Kdež Slověk
cele a plně w Hřích padá a wněg leze.
Nebo žádný Skutek zewnitřnj hřicha se
nekoná/ w kterýžby Slověk cele s tělem
y s dusí newlezl a nepadl. Obzwláštne
pak Wšimě hleď do Erdee a na kořen a
pramen vsseho Hřicha / genž gest Ne-
wěra v wnitřnostech Erdee. Podobně
gakž sama Wjra činí spravedlivá/ Du-
cha a líbost dává k dobrým zewnitřnjm
Skutkům / tak sama Newěra hřeší/ a
powzbuzuge Tělo a Žádost k zewnitřnjm
zlým Skutkům/ gakž se s Adamem a
s Ewau stalo w Řági. Gen. 3, 6.

Protož také Křystus samau Newěru
Hřichem gmenuge / Kdež dj v S. Jana
16, 8. Duch bude obwinowati Swěť z
Hřichu/ že newěří we mně. Proto také
dřiwěji nežli dobří a nebo zlí Skutkové
se konají, gakžto dobré a nebo zlé D-
woce/ musy w Erden dřiwě býti Wjra a
nebo Newěra/ gakžto kořen, semeno, a
přednj moc hřicha vsseho; což se w W-
šimě Hadj hlawa a starého Draka hlaz-
wa gmenuge / kteražto Semeno Ženy
Křystus potěsti musy/ gakž Adamowi
zapsibeno gest. Gen. 3, 15.

MILOST, a DÁN gsau
toho rozdílu, že Milost wlastně sluge
Příjeň a dobrotiwost Boží / kteraž
k nám má w sobě, z níž nakloněn bý-
wá, k wyliti w nás Křysta a Ducha S.
s dary geho/ gakž w Kap. 5, 15. patrně
gest/ Kdežto praví: Milost a Dar
w Křystu ic. Nikoli Darowé a Duch
w nás každodenně rostau/ a gestě doko-
naly negsaw/ tak že ká Žádost a Hřích w
nás gestě pozůstawají, a proti Duchu
bogugi/ gakž on praví w Kap. 7, 14. Gal.
5, 17. a gakž Gen. 3, 15. předpowědo-
wau gest Nepřátelský mezy Semenem Ženy

(M) a

a C

a Semenem Hada; Však působí předce Milost tak mnoho/ že cele a dokonale Spravedlní před Bohem počteni byž máme. Nebo geho Milost nerozdeluge a nečástfuge se/ gafo darové; nýbrž přigimá nás cele w lásku a přívětivost pro Krista nasseho Přímělnice a Prospědníka/ a proto že w nás ti darové začatj gsau.

Tak rozumíš tedy Kap. 7, 14. seq. kdež se Swatý Pawel gestě Hříšníkem nazývá/ a vsak w Kap. 8, 1. praví: Je nenj žádného odsauzenj na těch, genj gsau w Kristu Sežijši/ byt pak Darové a Duch w nich nedokonalj byli. Pro nemrtwené Tělo gsme gestě Hříšnj; ale poněwadž w Kristu wěříme/ a Duchu počátky máme/ Bůh gest nám dobrotivý a milostivý/ že takový Hřích snáššj a w saud nebere/ ale podle Wjry w Krista s námi zacházej, až Hřích vmrtwen bude.

Wšak, nenj lidšké negafé domněnj/ a nebo Sen/gaf někteří to za Wjru magi; a kdž wiďegj/ že nenásleduge polepsšenj Životu a dobřj Skutkové/ ačkoli o Wěre mnoho slyšeti a mluwiti mohou, padaj w Blud, že říkaj: Wjra nenj dostatečná/muší také dobré Skutky činiti/ kdo chce pobožnj a spasený býti. Přjčina toho gest, kdž slyšegj Ewangelium/ sami swau Duch sobě w Erceý takowá Myslenj wywádegj, podle kterého prawěg: Gá wěříj/ a držegj to za prawau Wjru: Ale podobně, gafož to gen toliko lidšké Myslenj a nálezek gegich wolastnj gest/ gehož grunt srdce někdy neokusuge/ tak také nemá žádně mocy a nepůsobj polepsšenj Života.

Alle Wjra gest Božské dílo w nás/ genj nás proměňuje a znovu rodj z Boha, Jan. 1, 13. mrtwý starého Adama/ čijnj nás do konce giné lidi w Erceý/ Mislj/ Wíměnj a wšech mocech/ a přináššj Ducha Swatého s sebau. D gíšě/ Wjra gest žiwá, dělná, působjeh, a mocná Wěc/ ona nemůže než wždycky konati to, co dobrého gest/ nepřá se/ takěli gest potřebj dobré Skutky činiti; ale před optánjm ge činj/ a wždycky gest w konánj a djele dobrém; kdo pak nekóná takowého dobrého díla a Skutků, ten gest Elowěk prázdny Wjry/ qn máká a hledá wkofo sebe

wjry/ a nemj co Wjra a dobřj Skutkové gsau/ swasá vsak a mnoho mluwí o Wěre a dobrých Skutcích. Wjra gest žiwá a cele oddaná důvěrnost w Milost Božj, tak gisťotně/ žeby tisíce Smrtj nad tjm wolika. A takowá důvěrnost a Známest Milosti Božj, weselě, zmuzile a ochotně Erdee k Bohu, a ke wšemu Stworěnj činj/ což Duch Swatý působj w Wěre. Dřudž Elowěk bez nucej ochotnj a čtiwý gest každěmu dobře činiti/ každěmu slaužiti/ wšecfo trpěti/ k lásky k Bohu a k Slawě geho/ který takowé Milosti genu prokázati ráčí. A tak nemožně gest Skutky od wjry odlaužiti/ gafo nemožně gest Bálčivost a Swětlo od Dhně oddělit. Protož sstě se před twým wolastnjm falešnjm domněnjm, a před daremnyjmi Žwáčj/ genj o Wěre a dobrých Skutcích maudě chčegj sanditi, a gsau nehměššj Bláznj. Zadež Boha/ aby w tobě Wjru působil/ gináč žustaněš na wěky bez Wjry/ bys pak zpytował/ myslil a činil co chceš/ a mžješ.

SPRAWEDNOST tedy, gest takowá Wjra/ a gmenuge se Spravedlnost Božj, a nebo která před Bohem pľaztj; proto že Bůh gi dáwá/ a přičítá k Spravedlnosti pro Krista nasseho Prospědníka/ a wede tak Elowěka, že on každěmu dáwá co powinen gest. Nebo Erceý Wjru zbawen býwá Elowěk Hřícha/ a nabýwá chuti a čtiwosti k Zákonu Páně/ a tak dáwá Bohu geho čest/ a pľaztj to co powinen gest/ Bližnjmu pak slaužj ochotně s čjm může/ a tak dáwá každěmu, co powinen gest. Takowau Spravedlnost nepřináššj náše přirozenj/ swobodná Wůle/ a nebo náše možnosť; nebo gafo žádný nemůže sobě Wjru dátj/ tak nemůže sobě žádný newěry odnjti/ gať pak ten neymenššj Hřích sám z sebe segme? Protož wšecfo gest Faleš/ Pokryštwj a Hřích, co bez Wjry a nebo w newěre se koná, k Řim. 14, 23. byt se zewnitř stkwělo gať chčělo.

LED a DUCH nemušíš zde tak rozuměti/ gafo by tělo bylo to, co od Chlzpnosti pocházej/ a Duch, co od wnitřnosti Erdee pocházej; ale S. Pawel gmenuge Tělo, gafo w Kristu s S. Jan. 3, 6. wšecfo

cho, co se ž; Těla narodilo / celého Celo-
wěta, s Tělem v s Dussi, s Rozumem a
s Wysłi/proto, že wsecko co w něm gest/
Těla hledá / a tělesně smyšleno gest; tak
abyš v toho gmenował tělesného, kterž
bez Milosti o wysokých duchowných Wě-
cech mnoho pytuje, wčj a mluwj / gafož
ž Skutkům Těla k Gal. 5, 19. wyběiti se
můžeš / fbež se Sektu a Žávisli Skutkové
Těla gmenugi / a k Rim. 8. dj, že pro Tě-
lo Zákon mblý bývá / což se ne o Ehliptoz-
sti toliko / ale o wsech Hříšij / nejmice
pak o Měněce praw / genž ten neyducho-
wnějši Hřích gest.

Na proti tomu / Duch se gmenuge také
to, co s těmi neyzemurnějšimi Skutky
zachází / gafo: Křtýž Křstus Wědnj-
tím Rohy myl; Petr na lodj gel a ry-
by lowil. Tak Tělo gest Clowěk, kterž
wnitě y žewnitě žiw gest / a koná co Tělu
wjitečné gest / a k časnému Žiwotu slauží:
Duch gest ten Clowěk, kterž wnitě y
zewnitě žiw gest / a působj to, co Duchu
a k budawčinnu Žiwotu slauží. Bez ta-
kového rozumu těchto slow / nikdy ty této
Epistle S. Pawla, ani které Knize Ri-
ma S. nemyrozumíš. Protož šter se
wsech Wětelum / kterž ginat těchto slow
wjiwagi, necht gšau k dokoli / byt byl
Origenes, Ambrosius, Augustinus, Hie-
ronymus, a jinj podobnj a nebo wyššj.

Gž přistaujime k Epistle.

Wněmadž každému Ewangelijskému
Kazateli náležj, šterže zgewenj Zákonu a
Hřícha wsecko trestati a; Hříchem wy-
hlassowati, co z Ducha a z Wiry w Křs-
ta žiwu nenj / aby lidé k poznání sebe / a
swě wlastnj bjdj přivedeni byli / tak aby
se křtili a pomocy žádali.

Tak S. Pawel to činj / začjná w I. Kap.
a třece weliké Hříchy a Měněce, kteréž
twěregné a patrné gšau / gafož gšau byli
Hříchové Bohánů, a gsešte gšau těch,
genž bez Milosti Boží Žiwot nedau, a
dj: Že se šterže Ewangeliium zwěštuge
Hněw Boží s Rebe proti každé Nepra-
wosti a Bezbožnosti lidi. Nebo ač wě-
dj a každobenně poznawagi, že Bůh gest/
wšak Přirozenj samo w sobě bez Milos-
sti tak že gest / že genu ani neděuge, ani
bo nečti: ale samo sebe zaslepuge, a padá
bez přestání w horšj spůsob / až po Mo-

blářstwj / ty nepohawnějši Hříchy, se
wšemi neprawostmi beže wšeho studu
páchá / a na giných netřece.

W Kap. II. wstahuge takowě trestání
dálegi také na ty, genž žewnitě dobřj se
býti zdagi / ale tagně hřessi / gafož Židě
byli, a wšickni Pokřtocy gšau; genž bez
lásky a chuti, počestně žewnitě žiwj gšau-
ce / wnitě Zákon Hněw w nenáwisti maz-
gj / a wšak gině lidi odsuzugi / gafož
wsechněch Swatáků pomaha gest / že se
sami drjegj za čisté / gessito w nich plno
Zakomstwj / Hněwu, Žávisli, Pýchj, a
wšj Nečistoty wěžj / v S. Mat. 23, 23, 26.
To gšau ti / genž dobrotiwosti Boží pohr-
dagi / a podle twrdosti Srdce swěho
šhromáždugi sobě Hněw. A tak S. Pa-
wel, gafožto Wykladač Zákonu / jádně-
ho bez Hříchu nenechává / uhyrž wsech-
něm zwěštuge Hněw Boží / genž z Mo-
cy Přirozenj a Wšle swě chčegj dobře ži-
wi býti / a nedopaušti gim lepšimi slau-
ti / nežli gšau zgewnj Hříšij / ano pra-
wj, že gšau zatwrdilého a nekagčejho
Srdce.

W III. Kap. Wsecky w gednu Hroz-
madu spoguge, a dj: Gest geden gafo dru-
hý / wšickni Hříšijcy před Bohem / křo-
mé že Židě měli Slowo Boží / wšak w ně
ne množj wěřili / ačkoli tudj Wěrousti
Prawdy Boží nemyprázdnilo / a připadně
přiwodj Slowa z Žalmu 51, 6. Že Bůh
sprawedliwý žůstawá w Řecch swých.
A potom zase přichází na to / a dořazuje
toho Řisnem, že wšickni Hříšij gšau /
a z Skutkům Zákonu nebude sprawedli-
wý jádný Clowěk / ale Zákon je dán gest
toliko pro poznání Hřícha. Potom za-
čjná wšazowati prawau Cestu / gažby-
chom mohli dobřj a spasenj býti / praz-
wjce: Wšickni zagistě zhřessili / a nema-
gj sláwy Boží. Sprawedliwý pak wčiz-
něnj bývagi šterže Wiru w Křsta Gežisse /
kterž nám to wyslaužil Křtj swau a
nám Trůnem milosti gest před Bohem,
genž nám wsecky předešle Hříchy od-
paušti. Aby dokázal že samá Spraz-
wedlnost kterau nám v Wěte dává / nám
zpomáhá / genž w tento čas šterže Ewan-
gelium se zwěštuge / a před tím šterže Zá-
kon a Proroky osvědčená byla. A tak
Zákon šterže Wiru twrzen bývá: Nikoli

Skutkové Zákonu tudý vyprázdnění bý-
wagi spolu y s chwalau gegich.

W IV. Kap. Poněwadž w prwnjch třech Kapitolách Hřich wyngewen / a Cesta Wjry k Sprawedlnosti okázána byla; začíná on proti některým otázkám a Sporům se obmezowati. A běže před sebe negprwé ten Odpor, kterýž obýčeané ti/ genž slyšši o Wjře / že bez Skutkůw činj sprawedlniwa/ přiwádegi a řikagj: Co pak nemáme žádných dobrých Skutkůw činiti? A tak předstawuge sám sobě Abraham, a dj: Co pak Abraham s swými Skutky spůsobil? ždaž to wšecelo daremné bylo? ždaliž geho Skutkové nebyčejni byli? A zawirá/ že Abrahami bez wšech Skutkůw samau Wěrau Sprawedlniwy učiněn gest; a to tak/ že před Skutkem swého Dbřezánj řerze samau Wjru Sprawedlniwy Wismem S. wyhlassowan býwá Gen. 15, 6. Gestli pak Skutek geho Dbřizky k geho Sprawedlnosti nic nepůsobil, gesto geg Wáh sám přikázal / a byl dobrý Skutek Wostuffenstwj: gisťe také aniž giný dobrý Skutek něco k Sprawedlnosti pomůže. Dbřizž gako Dbřizka Abrahamowa byla zewnitřnjm Znamenjm / kterým on swé Sprawedlnosti z Wjry dokazowal; tak také y wšickni dobří Skutkové gsau znamenj, genž Wjry následugi, a dokazugi gako Dwoce dobré/ že Elowěť před Bohem y wnitř gij sprawedlniwy gest.

Čimž S. Pawel potwřuge, gakožto mocným Příkladem Pisma S. swé předeště Wcenj w Kap. 3. o Wjře / a přiwodj gestě gednoho swědka Dawida z Žal. 32. řdy dj: Že Elowěť bez Skutkůw sprawedlniwa býwá/ ačkoli bez Skutkůw nezůstáwá, řdyž osprawedlněn gest. Z té přičiny rozšřruge ten Příklad proti wšechněm giným Skutkům Zákonu a zawirá: že žide nemohau býti Dedicowě Abrahamowi, gen pro Krewnosti/ mnohem méně pro Skutky Zákonu; ale že Wjru Abrahamowu dediti musęgi/ čtęgili oprawdomj Dedicowě býti; poněwadž Abraham, před Zákonem Wogjssowým y před Dbřizkau sprawedlniwy gest učiněn řerze Wjru/ a Dtec wšechněch wěřjch se gmenuge. K tomu působj Zákon mnohem wjce Dněw

nežli Milosti; nebo žádný ho s chuti a ljbostí neplni/ takže wjce nemilosti/ než milosti řerze Zákon přicháží. Protož musš samá Wjra Milosti Abrahamowi zaslíbeně dosahowati. A takowé příklady pro nás napsány sau / abychem y my také wěřili.

W V. Kapit. přicháží k powažowánj Dwoce a Skutkůw Wjry/ gakož gsau: Pokog/ Nadost/ Laska k Bohu a k každěmu/ k tomu Wgistěnj, Potěšenj, Smělost/ Wdatnost, Dausánj w každěm sawzenj a wtrpěnj. Nebo to wšecelo následuge, kde Wjra oprawdomě se nacháží pro to nesmjrně dobré / které nám Wáh w Křystu prokázati ráčil/ že geg wydal na Smrt pro nás, dějwegi nežli sme ho mohli za to žádati / ano řdyž gfine gestě geho Depřátelē byli. A tak máme Zpráwu že Wjra bez Skutkůw sprawedlniwa činj; wšak z toho nenásleduge / že proto nemáme dobrých Skutkůw činiti/ alebrž že nenj nedostatku oprawdomých dobrých Skutkůw/ a to takowých, o kterých Skutko-Swatáčkowě nic nemědi: nebo oni sobě sami wymyslegj Skutky, w kterých ani Pokoge/ Nadosti/ Wgistěnj/ Lasky/ Radęge/ Potěšenj/ ani gakeho Křestánstého Skutku, ani oprawdomého spůsobu Wjry nenj. Potom wystupuge/ a procházege se weslele, pomjda odkud Hřich a Sprawedlnost / Smrt a Žiwot pocházeji / a to dvě proti sobě stawj/ totiž Adama a Křysta. A chce tak mnoho powěditi; Proto musšl Křystus přigiti, druhý Adam / aby swau Sprawedlnost nám w dēdictwj dal, řerze giné a nowé rozenj o Wjře: Gako prwnj Adam na nás wmedl dēdictwj Hřicha, řerze staré tělesné rozenj. Tjm se oznamuge a potwřuge, že žádný sobě nemůže z Hřichůw k Sprawedlnosti s swými Skutky pomocy / tak gako nemůže zbrániti aby tělesně narozený nebyl; což se také tjm dokazuje/ že Zákon Boží, genžby Práwem měl pomahati k sprawedlnosti nazde wšecelo giné; netoliko bez pomocy přicháží / ale přes to Hřich rozmnožuge: Protož také porušenē přirozenj Lidstě / tjm wjce Zákonu nenáwidj / a tjm radęgi swau Žádost žlau wykonáwati chce/ čim wjcegi Zákon tomu bránj. Tak že Zákon

kon

kon Krysta tím potřebnějši činí/a tím více Milosti vyhledává/aby Přirození (porušenému) spomoženo bylo.

W VI. Kap. bere před sebe obzvlášťtj Stutek Wjry, totiž bog Duch a těla, k vmrtvení oslávě hřicha a zá- dosti, které gestě po ospravedlnění zů- stávají. A vyvěce nás, že sřze Wj- ru nejsme tak vyproštěni od Hřichu, že bychom bezpečni, leniví a zahálčiví býti mohli/ gakoby giž žádného Hřicha více nebylo. Hřich gest gestě (w nás)/ale ne- bývá přičten k zatracení pro Wjru, která s nim boguje. A z té přičiny máme dosti práce sami s sebou w celém životě, abychom takto podmaňovali, geho zá- dosti mrtvili, a geho audy w službu po- drobňovali, aby poslušni byli Duchu a ne Zádostem; tak abychom Smrti a Wzkříšení Krysta se připodobňujice, Smrti a wmu našeho Řitu plnili/ (genž ta- ké Smrti nassjch hříchůw a nowý život milosti znamená,) až došed gsauce či- stí wšech hříchů, také podlé Těla s Kry- stem wstaneme, a věčně živi budeme.

A to můžeme konati, gakž dj: Poně- wadž pod Milostí a ne pod Zákonem gsme. Což on sám tak wykládá; že bez Zákonu býti/ nemyznamenává, žádného Zákonu nemjti/ a činiti coby se tomu li- bilo; než je pod Zákonem býti, gest bez Milosti s Skutky Zákonu zacházeti/ při- čemž gistočně hřich panuje sřze Zákon, poněwadž žádný od Přirození k Zákonu nakloněn není, což ten negwěťší Hřich gest. Ale pod Milostí býti, gest chut a libost k Zákonu mjeti, a tu není Hřichu/ nebo Zákon není proti nám, ale s námi se srownává, a my s nim.

A to gest pravá Swoboda od Hřichu a Zákonu, o které on až do konce této Kapitole píše/ že gest Swoboda dobře činiti a to s chutí a libostí/ a pobožně ži- wu býti bez nucení Zákonu. Kterážto Swoboda gest Duchownj Swoboda, genž Zákonu nemyprazdňuje, ale dodává toho, co Zákon vyhledává/ totiž, libost a ochotnost/ čímž Zákon wpořogen bý- wá/ že wícegi nemyhledává a nenutí. Podobně gakoby ty twému Wěti- teli dlužni byli a nemohl zaplatiti/ Dwognášobnjm Spůsobem mohlyš toz

ho prosti býti/ negprwě kdyby on od tebe nic nežádal, a zapis roztrhal a zrušil; Podruhé, kdyby negaký dobrý Slowěl za tebe zaplatil/ a tobě dal abys Zá- pisu dosti učinil. Na ten Spůsob nás Krystus od Zákonu oswobodil. Ale to není negaká diwoká a tělesná Swoboda/ gakoby nic (dle Zákonu) konati neměla/ ale raděgi, která mnoho a wseligaké Skutky koná/ a od dluhu, a vyhledává- ní Zákonu wyproštěna gest.

W VII. Kap. twrdí to podobenz- stwým Manželstwu: gakoby Wman- žel vmjrá/ Manželka gest swobodná, a tak gedem druhého prosti a oswobozen gest; Ne gakoby Manželka nemohla giného Manžela wžiti/ nýbrž je giž práwě Swobodu má giného pogiti/ což prwě nemohla, dšiw nežli Manžela swého prostá byla.

Tak nasse Swědomj gest zawázano Zákonu pod hřisťským starým Slowě- zem; když ten vmrtwen býwá sřze Du- cha/ Swědomj gest oswobozeno, a ge- den druhého prosti. Ne gakoby Swě- domj nemělo nic činiti/ ale teprw a tím více se swého druhého Manžela Krysta přidrjeti, a owowě života přinášeti má.

Potom obšírněgi wyprawuje Spá- sob Hřicha a Zákonu/ gak totiž sřze Zákon Hřich se pohybuje a syli; Nebo starý Slowěl tím více bere Zákon w nenáwist, že nemůže zaplatiti/ co Zákon od něho vyhledává; Poněwadž Hřich gest geho Přirození, a sám z sebe nic giného nemůže (totiž než hřěsiti)/ pro- tož Zákon gest geho Smrti a negwěťší trápenj. Ne gakoby Zákon žly byl/ ale že žlě Přirození nemůže toho dobrěz- ho (totiž Zákonu) snášeti/ že on wěcy dobré od něho vyhledává. Podobně gak- to nemocný nemůže toho sněsti, gestliby kdo od něho žádal, aby běhal a škákal/ a nebo gině dšlo Slowěka zdrawého wyfo- z nawať.

Protož zde S. Pawel zawjrá/ že kde Zákon práwě poznán, a co neglépe po- chopen býwá, tu něcho wíce nepřisobí, než to/ že nám Hřich náš připomjíná/ sřze neg nás vmrtwuje, a činj winné wěcněz- ho Hněwu/ což je wšefcko znamená a po- ctyuge w Swědomj, genž opravdowě

XIII. Kap. wyběuge Swětskau Wchnosti čtiti a gi poslušestiwj zachowawati, kteráž proto gest ustanowená; ačkoli před Bohem nečinj člověka do brého a spravedlivého; wšak přinášj předce tak mnoho, že doběj magj zewnitřnj Pókog a Ohranu/ a zlj bez hrůz, swobodně a bez překážky nemohau žít činiti. Protož má také od dobrých ctěná býti/ ačkoli oni gi pro sebe nepotřebuj, (hottowj gsauce y bez poručení Wchnosti, dobře činiti, a každému slaužit.)

Naposledy wšeccko obsahuge w Łasce, a wšaugu na Příklad Krysta/ gako on nám učinil, abychom my také činili, a geg následowali.

XIV. Kap. wyběuge mďlá Swědomj v Wěre slušně pozorowati, a gich stanowati/ aby Křesťanská Swoboda nebyla vjzwaná se šfodě, ale k wzdeľánj Mďlých. Nebo kde se to nečinj/ tu powšawaj Roztržitosti a Potupa Ewangeliũ, odkudž wšeccky nesnáze gďau, tak že lépe gest Mďlým v Wěre něco vstaupiti, až se zmocněj/ nežli aby Wěcnj Ewangeliũ mďlo žřázu wžyti. A takowj Skutek gest obzwláštňj Sluzteľáky, kterjžto také nynj potřebnj gest/ řdyž řrže gedenj Dřasfa a gině Swobody nemanděe a nenstupně beže wšj potřebi mďlá Swědomj se formautj a nepókogj/ řdyž nežli grunt prawdy poznaj.

XV. Předstawuge Krysta za Překlad/ abychom také gině mďle snášeli; gako w ty, genž auhonnj gsau w hřjssich, a nebo nepřigemnj w swých mrawých, pro něž nemagj býti hned zawřeni, ale raděgi trpělivě snášeni, dořadžby se řěz polepsšili. Nebo tak Krystus s námi zacházek, a zacházj každodenně, řdyž mnoho nectnosti, žlých obyčejů, a nedokonalostj na nás snášj/ a předce bez Přestánj nám pomáha. Potom při foncy mody se za ně, wychwaluge ge, a poraučj ge Pánu Bohu, oznamuge při tom swůg

Murad a Řázanj. Wětímě také prořj za Žbirku pro chabě w Geruzalémě. A to wšeccko o čemž mluwj a gedná, gest sama Łaska.

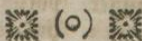
Poslednj Kapitola gest Kapitola pozdrawowánj/ ale při tom on přiměšuge důležitau Wšřirahu před řidřkým Wěcnjm, genž podle učení Ewangeliškeho se wysřtuge a pohorřsenj tropj: Právě gakoby widěl, že z Řjma a řrže Řjm přigďau swodná a pohorřitedlná Wstanowenj, Canones a Decretales, a celj Rogowě a haufowě řidřkych Wstanowenj a Zákonůw/ genž nynj celj Swět potopili/ a tuto Epistolu ano celě Pjssmo, Ducha a Wjru zahladili/ tak že nic nezůstalo, než modla, genž brého sluge, gehojto Sluzebnjky zde S. Pawel křáa a treřce. Hospodin wyswobod nás od nich, Amen.

A tak nacházjme w této Epistole welmi bohatě a hogně, co gedenkáždj Křesťan wěděti má, totiž: co gest Zákon, Ewangeliũ, Řřjch, Pókuta, Mřlrost, Wřra, Sprawedlnostj, Krystus, Bůh, dobřj Skutkowě, Łaska, Raděge, Řřjž, a gak se k gednomu každěmu, buď Pobořnj a nebo Řřjssnj, Sylňj a nebo Mďlž, Přitel a nebo Depřitel, a také sami k sobě řhowati máme. Což wšeccko Pjssmj wtwřzeno, a Přjkladem wřastnjnj Prorokůw dokázáno gest/ že nenj potřebi wjce něčeho žádati a hledati: gakož také se widj, že S. Pawel w této Epistole na gedentrát w řrátkosti čtěl obsahnauti wšeccko Křesťanské a Ewangelišké Wčeni, a Přřstup připrawiti k celěmu Starěmu Zákonu.

Nebo bez pochyby, řdo tuto Epistolu w Řřřey má, ten také má starého Zákonu swětko a moc w sobě. Proto nechž gedenkáždj Křesťan má gi sobě welmi domáckau, a nechž se w nj řtále cwičj.

K čemuž Pán Bůh řác swě Mřlrosti propůgčiti.

A M E N.

Epistola

Epístola (S.) Pawla Apóstola k Římanům.

Kapitola I.

Pavel povolání své, přijetí, v Římě a k Římanům ošvédčím / 16. Evangelium, 17. a spravedlnost Boží, 18. v něm geho proti bezbožným ohlašuje.

Pavel služebníků Jezukristů / povolání Apóstolů / oddělených (k Římanům) Evangelium Božího. * Skut. 9, 15. k. 13, 2.

2. Kterýž * zdáwna zaslíbil skrze + Proroky své v Písmích svatých /

* Zdt. 1, 2. + Gen. 3, 15. k. 22, 18. k. 26, 4. k. 49, 10. Deut. 18, 15. 2 Sam. 7, 12. Žal. 132, 11. Žal. 4, 2. k. 7, 14. k. 9, 6. k. 40, 10. Jer. 23, 5. k. 33, 15. Ezech. 34, 11. k. 37, 24. Dan. 9, 24. Mich. 7, 2.

3. O Synu svém zplozeném * z semene Dawidowa s strany těla :

* 2 Sam. 7, 12. Mat. 1, 1. Luk. 1, 32. k. 2, 4, 11.

4. Kterýž * prořázan gest býti Synem Božím mocně, podle Ducha posvěcení / skrze zmrtvých wstání / (totiž o) Jezukristu Pánu našem.

* Jan. 10, 36. Skut. 13, 32, 33. Žid. 1, 5. k. 5, 5, 6.

5. Skrze něhož sme přigali * milost a + Apóstolstwí, ku ** poslušensktví mým, mezi všemi národy, pro jméno geho : * Řim. 12, 3. k. 15, 15. 1 Kor. 15, 10. Efez. 3, 8. + Skut. 9, 15. 1 Tym. 2, 7. ** Řim. 16, 26.

6. Z nichž v my gste / povolání Jezus Krista.

7. Wšechněm kterých gste w Římě / milým Božím, * povoláním Swatým : + milost wám a pokoj, od Boha Otce našeho, a Pána Jezus Krista.

* 1 Kor. 1, 2. Efez. 1, 1. 1 Tes. 4, 7. + 1 Kor. 1, 3. 2 Kor. 1, 2. Gal. 1, 3.

8. Než přivítat * bývám činným Bohu svému skrze + Jezus Krista, je všech wás / je ** wra wásse rozhláště se po všem světe. * 1 Kor. 1, 4, 5. Filip. 1, 3. + Efez. 5, 20. 1 Pet. 2, 5. Žid. 13, 15. ** 1 Tes. 1, 8.

9. Swědet mi gest zajiště * Bůh, kterémuž slávkám duchem svým, w Evangelium Syna geho / že + bez přestání zmináku o wás činným : * Řim. 9, 1. 2 Kor. 1, 23. k. 11, 31. Gal. 1, 20. Filip. 1, 8. 1 Tes. 2, 6. + Efez. 1, 16. 2 Tym. 1, 3.

10. Wzdávky na svých * modlitbách žádage abych + aspoň někdy mohl státi se, bykalyby wáše Boží, k wám přigiti. * 1 Tes. 3, 10. + Skut. 18, 21.

11. Neboť * welice žádám widěti wás / abych wám wdětil částku něgakau milosti duchowní / ku potvrzení wásemu : * Řim. 15, 23, 29.

12. To gest, abych spolu s wámi potěšen byl / skrze * společenau w wáši, v mau wjru. * 2 Pet. 1, 1.

13. Nechceti pak bratři, aby ste ne wěděli / že * sem mnohokrát vložil přigiti k wám : (ale přelážky sem měl až do sawád /) abych něgaký wíteř také v mezích wámi měl / gako v mezích jinými národy. * 1 Tes. 2, 18.

14. Nebo Řeků v kterýchkoli jiných národů / w maudrých, v nemaudrých * dlužný gsem. * 1 Kor. 9, 16. 2 Kor. 11, 28.

15. A tak pokudž na mně gest, hoto gsem v * wám, kterých w Římě gste, zvěstowati Evangelium. * Skut. 28, 31.

16. Neboť * nestydom za Evangelium Kristowo : + moc zajiště Boží gest k spasení každému wěřícímu / Židu předně, (potom) w Řeků.

* Žal. 40, 10. k. 119, 46. Mat. 8, 38. Luk. 9, 26. 1 Tym. 1, 11. 2 Tym. 1, 8. + Žal. 119, 105. Žal. 55, 11. Jer. 23, 29. Jan. 6, 68. Filip. 2, 15. 1 Kor. 1, 18, 24. k. 15, 2. 2 Kor. 2, 15. Žid. 4, 12. 1 Petr. 1, 25.

17. Nebo * spravedlnost Boží zgewu : ge se skrze něž wjry v wjru : gakož psáno gest : + Spravedlných pak z wjry jim bude. * Řim. 3, 21, 22. Filip. 3, 9. + Abak. 2, 4. Jan. 3, 56. Gal. 3, 11. Žid. 10, 38.

18. Zgewu se zajiště hněw Boží s nebe, proti každé bezbožnosti a nepravosti, lidj prawdu Boží w nepravosti zadržujících.

19. Nebo což * poznáno býti může o Bohu / známé gest jim : Bůh zajiště zgewil jim : * Skut. 14, 15. seqq. k. 17, 23, 24. Maud. 14, 17.

20. Nebo * newiditelné věci geho, hned od + stworení světa, po věcech věčných, rozumem pochopeny býwag / toť ta geho wěcná moc a Božstwj : tak aby oni byli bez wýmklutw. * Žid. 11, 1. + Job. 32, 7, 8. Žal. 19, 2. k. 148, 1. seqq.

21. Proto že poznawšse Boha, nečili gako Boha / ani genu děkowati : ale marnj učiněni sau w myšleních svých / * a zatinjo gest nemaudrě srdce gegich. * Deut. 28, 28, 29. Job. 5, 14. Maud. 13, 1, 2. Žal. 59, 10. Efez. 4, 17, 18.

22. Wěwše se za * maudrě, blázni učiněni sau : * 1 Kor. 1, 20.

23. Nebo * směnili sláwu neporustitelného Boha, w podobensktví obrazu porustitelného člověka, w ptactwa, w + hrowad čtweronohých, w zeměplazů.

* Ezech. 32, 4. Deut. 4, 15. 2 Král. 17, 29. Žal. 106, 20. Žal. 40, 18. Jer. 2, 11. Maud. 14, 15. Skut. 17, 29. + Maud. 14, 16.

24. Pro-

24. Protož y Bůh wydal ge* w žádosti srdce gegich k nečistotě/ aby sprznil li těla swá wespolek. * Žal. 81, 13.

25. (Gato) ty, kterjz proměnili pravdu Božj w lež / a ctili y slaužili smvočenj, raděgi nezli Stwořiteli : kterjz gest* pojechnaný na wěky, Amen. * Řim. 9, 5.

26. Protož ge wydal Bůh w žádosti ohavně. Nebo y ženy gegich změnily* přirozeně sebe wjwánj, w to kterjz gest proti přirození. * Leu. 18, 22, 23.

27. A podobně y mužské pohlawj, wpuštíwše přirozeně wjwánj ženy/ rozpázili se w žádosti swě, gedni k druhým/ mužské pohlawj s mužským pohlawj* mrzkosti pássjce / a sprawedliwau mzdu, kteraj na gegich blud slussela, sami na sebe wwojdjce. * Leu. 20, 13. 1 Kor. 6, 9.

28. A gažž sobě* newožili zřámosti Boha : tak y Bůh wydal ge w t přewrácenj smysl/ aby činili to což nespussj : * Řim. 1, 24. Žai. 65, 12. Ř. 66, 4. Ř. 7, 14. t Žal. 81, 13. Žai. 19, 14. Ř. 9, 10.

29. Gsauce naplněni wssj nepravostí / smilstwem, nespřechetností, lakomstwjm, žlostj : plnj žáwistj, wraždy, swárů, lsti, žlych obyčejů :

30. Wtrbači, pomluwaci, Boha newáwdjčj, hánliw, possnj, chlbnj, nalezati žlych wěčj, rodičů nepospussnj,

31. Nemauděj, smkluw nezdrželiw, beže wssj lstosti/ newogitedlnj, a nemilosrdnj.

32. Kterjz wědauce o tom práwu Božjm/ (že ti kterjz takowě wěcy činj, hodni sau smrti) netoliko ty wěcy činj, ale y činjčjm powolugj. * Ř. 7, 2, 3.

Kapitola II.

Boží soud gest bez přigimánj osob : 13. protož každj, nezpochybe na wymkluw, j sobě přihledni.

1. **P**rotož nemůžes se wymkluwiti o člověče každj* soudjčj : nebo tjm že giněho soudjš, sam sebe odsuzuges; newadž to též činjš, což (na giněm) soudjš. * 1 Kor. 12, 5. Mat. 7, 2. Łuť. 6, 37.

2. Wjmeť žagisť : že soud Božj gest podle prawdy / proti těm, kterjz takowě wěcy činj.

3. Zbali se domnjwáš o člověče, kterjž soudjš ty řdož takowě wěcy činj, a sam to též čině / že ty wgděš saudu Božjho ?

4. Čili bohatstwjm dobrotiwosti gež ho, a snásseliwosti, * y dlanhočekánj pohrdáš ? newěda že t dobrotiwost Božj ku pokánj tebe wěde ? * 2 Pet. 3, 9, 15. t Žai. 50, 18. Waud. 12, 10. Ř. 2, 21. Łut. 17, 50. 1 Žm. 2, 4.

5. Ale podle* twrdosti swě, a srdce nezřagichho, šhromajduges t sam sobě hněw te dni hněwu a žgenj sprawedliwěho saudu Božjho. * Deut. 32, 34. Řim. 9, 22. Žal. 5, 5. t Ř. 18, 25.

6. Kterjz* odpłati gednomukážž dému podle skutů geho : * Job. 34, 11. Žalm. 62, 15. Ř. 17, 10. Ř. 32, 19. Mat. 16, 27. Řim. 14, 12. 1 Kor. 5, 8. 2 Kor. 5, 10. Gal. 6, 7, 8. Ř. 2, 23. Ř. 22, 12.

7. Čem žagisť kterjz trwagjce w dobřem skutku/ sláwy, a cti, a nesmrtebnosti hledajj / žiwotem wěčným :

8. Čem pak kterjz gsau* swárliw, a prawdě nepowolugj, ale powolugj nepravosti / t přchliwosti a hněwem, * Ř. 4, 4. t Žal. 11, 7. Ř. 23, 19. 2 Ř. 1, 8. Žid. 10, 27. 2 Pet. 3, 10. Žid. m. 15.

9. Črāpenjm a wžlostj : každě dušš člowěka činjčho žlě / y Žida* předně, y Řeka. * Řim. 3, 9.

10. Ale sláwa, a čest, a pokog každěz mu řdo činj dobřě / y Židu předně, y Řeku.

11. Neboť* nenj přigimánj osob o Boha. * Deut. 10, 17. 2 Par. 19, 7. Job. 34, 19. Waud. 6, 7. Ř. 35, 13. Łut. 10, 34. Gal. 2, 6. Ěř. 6, 9. Ř. 3, 25. 1 Pet. 1, 17.

12. Kterjžkoli žagisť bez Žákona hrěssili / bez Žákona y žahynau : a kterjžkoli pod Žakonem hrěssili, řřze Žakon odsauženi budau.

13. (Nebo ne ti kterjž řlyšš Žakon, sprawedliw gsau před Bohem : ale * činitelé Žákona sprawedliwi budau. * Mat. 7, 21. Łuť. 6, 46. 1 Žan. 3, 7. Žal. 1, 22.

14. Nebo řdyž Pohaně Žákona newmagjce / od přirozenj činj to, což příkazuge Žakon / takowj Žákona newmagjce / sami sobě Žakonem gsau :

15. Gato ti kterjž wřazugj dšlo Žákona napřaně na řdčjch řwch / řdyž gim (to) ořwědčuge řwdomj gegich / y myřllenj, kteraj se wespolek obwijnugj / a neb také wymkluwagj.)

16. W ten* den, řdyž souditi bude Bůh tagně wěcy lidské / podle Ěwangelium meho řřze Gežukřsta.

* Ř. 12, 14. Mat. 25, 31. Łut. 10, 42. Ř. 17, 31. 1 Kor. 4, 5. 2 Kor. 5, 10. 2 Ř. 1, 7. 2 Žm. 4, 1. 1 Pet. 4, 5. Žid. m. 15. Ř. 2, 12.

17. A ty sloweš Žid/ a zpoleháš na Zákon/ a chlubíš se Bohem/ * Rim. 9, 4.

18. A znáš vůli (gebo) a rozejnás wás co slusj, naučen gsa z Zákona:

* Filip. 1, 10.

19. A ja to más že gfy ty * wůdčym slepých/ swětlem těch kterých gsau we tmě/

* Mat. 15/14. Euf. 6/39.

20. Nediteltem nemandrých/wčiteltem nemluwnat / magičym formu vměnj a prawdy w Zákoně.

21. Kterakž tedy giněho vše * sám sebe newčjš ? wyhlasseže je nemá kradeno býti, kraděš ?

* Žal. 50, 16.

Mat. 23/1. seqq.

22. Prawě / Nezcyzoložjš, cyzolož-
stwj pacháš ? w ohawnosti mage modly,
swatokradeže se dopaušjš ?

23. Zákonem se * chlube, přestupowá-
njm Zákona Bohu newctu činjš ?

* Rim. 9, 4.

24. Nebo * gměno Boží pro nás w
porauhánj gest mezy Pohany: gakož
psáno gest/

* 2 Sam. 12/14. Izai. 52/5.
Ezech. 36/20. 23. 1 Tym. 6/1.

25. Obřezánj zagisť prospěge/budež-
li Zákon plniti: pakli budeš přestupite-
lem Zákona / obřezánj twě wčiněno gest
neobřezánjm:

26. A protož gestližetby neobřžka o-
střžhała praw Zákona/ ždaliž nebude po-
čtena neobřžka gegich za obřžku ?

27. A ti kterých gsau z přirozenj neobřž-
ka, zachowawagje Zákon/ ždaliž neod-
sandj tebe, kterých pod literau a obřžkau
přestupnjš gfy Zákona ?

28. Nebo ne ten gest Žid, * kterých gest
žgowně: anž to gest obřezánj, kterých bž-
wá žgowně na těle:

* Jan. 8/39.

29. Ale ten gest * Žid, kterých wnitř
gest Židem / * obřezánj (mage) srdečné
w duchu, a ne podle litery: gehož **
chwála ne z lidj gest, ale z Boha.

* Rim. 4/12. Gal. 6/15. 1 Pet. 3/4. † Deut. 10/16. †
30/6. Eccl. 4/4. Filip. 3/3. Kol. 2/11. ** 1 Kor.
4/5. 1 Eeb. 2/4.

Kapitola III.

Až něco magj Židě před Bohann: 9. wšak ani ti
nemohau ospravedlněni býti / leč wpraw w Křsta.

1. **G**dyž tedy má wjce Žid ? a neb gaky
gest wžitel obřžky ?

2. Mnoby wšicligat. Přednj zagisť/
* že gšan gim swěčeně wyppowědi Boží.

* Deut. 4/7. Žal. 147/19. Rim. 9/4.

3. Nebo co gest do toho, gestliže byli
některj * newěrnj ? Ždaliž † newěra ge-
gich wěrnost Boží wyppraždnj ?

* Deut. 29/19. Rim. 9/6. 1 Kor. 10/5. Žid. 4/2.
† Num. 23/19. 1 Sam. 15/29. 2 Tym. 2/13. 2 Kor. 1/18.
Euf. 1/2. Žid. 6/18.

4. Nikoli ! * nýbrž budiž Bůh praw-
domluwný / † ale každy člověk lhát:
gakož psáno gest, aby ospravedlněn byl
w řečech swých / a přemohl kdžžby sau-
dil.

* Jan. 3/33. † E. 8/26. Žgem. 19/11.
Žal. 86/15. † Žal. 62/10. † 116/11. ** Žal. 51/6.

5. Gestližet pak neprawost naše, spra-
wedlnost Boží žwelebuge / což djme ?
Ždali * nespravedliwý gest Bůh/ kterých
wmodj hněm ? (po † lidkui prawjm.)

* Job. 9/3. † E. 34/10. Rim. 9/14. † Gal. 3/15.

6. * Nikoli ! syc † ginať kterakžby Bůh
saudil swět ? * Gen. 18/25. † Skut. 17/31.

7. Nebo gestližet prawda Boží mau-
řjž rozmohla se k slawě geho: y pročž
pak gá gestě gako hřjsnjš bywám sau-
žen ?

8. A ne (raděgi) (gafž o nás žle
mluwi/ a gakož některj prawj žebychom
my řskali) Činme * žlě wěcy, aby při-
šly dobré ? gichž sprawedliwě gest od-
sauzenj.

* 1 Sam. 15/21. seqq.

9. Což tedy ? máme něco napřed ?
Nikoli ! nebo sine * prwe dožazali toho/
že sau y Židě, y Řekowě † wšiclni pod
hřjchem.

* Gal. 3/22. † Rim. 3/23.

10. Gakož psáno gest: * Že nenj spra-
wedliwého ani gednoho: * Žal. 14/3.
† E. 53/4.

11. Nenj rozumného / nenj kdoby hle-
dal Boha.

12. Wšiclni se wchłili/ spolu newj i-
tečnj wčiněni sau: nenj kdoby činil do-
brě/ nenj ani gednoho.

13. Hrob * otwřenj, gest hroblo ge-
gich: gazyky swými křtimě mluwili: ged
lřtých hadů gest pod rty gegich.

* Žal. 5/10. † 140/4.

14. Kterýchž * wšia plná gsau žłově-
nj a hořkosti.

* Žal. 10/7.

15. Noby * gegich rychlě k wylěwánj
krwe.

* Wjšš. 1/16. Izai. 59/7.

16. Ectřenj a bjda na cestách gegich.

17. A cesty pokoge nepoznali.

18. Nenj * bážně Boží před očima
gegich.

* Gen. 20/11. Žal. 36/2.

19. Wjš

19. Bíme * pať, že cořkoli Zákou
mluví / tẽm kterjž gsau pod Zákouem
mluví: aby vssech † vsta zacpána byla /
a aby minen byl vssecken swět Bohu.

* Gal. 2, 17. † Eccl. 16, 63.

20. Protož; skutku Zářona nebude vspravedlněn * žádný člověk, před obličejem jeho: nebo škrže † Zářon pozná ni hřícha. * Gal. 2.16. † Řim. 7.17.

21. Ale nyní bez* Zákonu spravedl-
nost Boží zjevena jest/ to svědčení Zá-
konem y proroky. * Ef. 15, 11.

Rim. 1, 17. Filip. 3, 9. † Jan. 5, 46. Eut. 26, 22.

22. Sprawiedlnost totiž Boží, skrze
tjiru Gezišse Krysta, že všem a na všes-
tch věřících.

23. Nieboť neni rozdiel; vsiechni
zagisť + zbřesili / a nemagi sláwy
Boží. * Rim. 10, 12. Gal. 3, 28. Rpl. 3, 11.
† Rim. 3, 9. f. II, 52. Gal. 3, 22.

24. Sprawedliwi (paż) učinieni
bývagi * darmo, miłostí geho, Krze
wylaupteni, Kretéz (se stało) w Kry-
stu Geziści: * Efez. 2, 8. 9. Tít. 3, 5. 7.
† Mat. 20, 28. Efez. 1, 7. 1 Tym. 2, 6. 1 Pet. 1, 18.

25. Gehož Bůh wydal* za smrz
ey, škrze wjru we kwi geho/ křtáza
nj spravednosti své/ škrze † odpu
štění předestých hříchů/
* 2 Kor. 5/19. Kol. 1/20. 1 Jan. 2/2. ř. 4/10. Žid. 4/16.
ř. 9/5. † ř. 13/38. 39. ř. 17/50.

26. W showiwauj Božim: E dofažaz
nj spravedlnosti své w nužegšjim času: E
tomu aby on spravedlným byl/a vspra-
wedlungjčym toho, kterž gest z mjrj
Gešštowny.

27. Kdez gest tedy ta * chlauba? Wy-
prazdněna gest. Skrže který Zákon?
Skutků? Nikoli! ale skrže Zákon wj-
ry. * Rim. 4, 2.

28. Protož za to máme / * že člo-
věk byvá spravedliv včinen wrau
bez skutků Zákona. * Efut. 13/38.
Řim. 4/5. Gal. 2/16. Efes. 2/8. Zpět. 3/4. 5. 2 Tym. 1/
9. Řid. 7/19.

29. Zdaliž gest toliko Bůh Židů?
Zdali také nenj y Pohanů? giste y Po-
hanů.

30. Ponēwad; geden gesti Būh/ fterch;
 sprawedlunge obrj;fu * ; wjrη / a neob-
 j;fu f;ze wjrη : * Efut. 15, 11.

31. Což tedy Zákon vyprázdňuje
krze wju? nifoli! nžbrž Zákon twr-
dime.

Жапітога IV.

Wskazuje Apokstol w této kapitole nasserze, 4. že ne
z skutku, ale z milosti, wirau ospravedlněn býwá člo-
wěk.

1. **S** Dž tedn, dīme, je došel *Abraham
otec náš poblē tēla? * Gen.17/5.
Ziai.51/2.

2. Nebo byli Abraham a Isak
spravedlivými, máš se jim * chlubiti,
ale ne v Boha. * Rim. 3, 27. Efeš. 2, 9.

3. Nebo co praví Písmo? * Bůhčí
pať Abraham Bohu/ y počteno gemu za
spravedlnost. * Gen. 15, 6. Gal. 3, 6.

4. Kdožt škurfy činj/ tomuž odpłata*
nebýwá počtena podle milosstí/ ale podle
dłuhu: * Řim. II, 6.

5. Tomu pať, kdož* nečinj skutků/
ale wěří w toho, kterýž spravedli-
vého činj bezbožnjšť/býwá počtena
† wjra geho za spravedlnost.

6. Gafó; y Dawid wyprawuge blaz
hospawensiwj cłoweka, genu; Bůh přiz
wlastnuge sprawedlnost bez skutků, cka).

7. Blahoslavení * gichž odpustěny
sau nepravosti / a gegichž přikryti sau
hříchové : * *Gal. 32, 2.*

8. Blahoslavený muž, kterémuž Pán
nepočítá hříchů.

9. Blahoslavenstvi tedaj toto /
obdrželi (prinašajo), čili také? Neobdrž-
e? Nebo pravjme / že Abrahamovi
vira gest počtena za spravedlnost.

10. Kterak paš gest počtenu? Eby
on obřezán/ či před obřezáním? *Ne w
obřezce/ ale před obřezáním: *Gen. 15, 6.

11. A znamení obřezízu přigal (aa) *
namení spravedlnosti tvry/ křesťz byla
řed obřezáním: na to; aby byl vtcem
šlech věřících v neobřezce/ aby y gim
řičtlena byla spravedlnosti: *Gen.17.11.
Gal.3; 6.7.

12. A otcem obržky / těch kteržž ne-
bržky toliko gsau / ale kteržž fráčegj
lepěgemi wjry otce našeho Abrahama/
teráž byla před obřezanjm.

13. Nebo ne sŕže Zákön (stało se)*
 aslibenj Abrahamowi, a neb semeni ge-
 o, aby byl dědicem swěta: ale sŕže spra-
 vedlnosti wiry. *Gen.15,6. f.17,2.

14. Džbo * gestlije ti, fterj (gsau) ;
Za=

buď hříchu k smrti / buď poslušenství k
spravedlnosti? * 1 Kor. 9, 24.

† Jan. 8, 34. 2 Petr. 2, 19.

17. Ale díka Bohu / že byvšše služeb-
níky hřícha, vposlechlí ste srdce způso-
bu věcní toho, v kteréž vvedeni ste.

18. Wswoobození * pak gsaunce od hří-
chu, věceni ste služebníky spravedlno-
sti. * Jan. 8, 32.

Gal. 5, 1. 1 Pet. 2, 16.

(VII. Meděte po S. Trogich.)

19. **P** * lidřku pravím, pro mldo-
bu těla wasseho / gakž ste + wy-
dávali audy své w službu nečistotě a ne-
pravosti, k (činěni) nepravosti: tak
nyni wydávejte audy své w službu
spravedlnosti ku posvěcení.

* Rim. 5, 5. † 1. 6, 13.

20. Nebo když ste byli * služebníky
hřícha / cnyš ste byli od spravedlno-
sti: * Jan. 8, 34.

21. Gakž ste pak vžitek měli tehdaž
(toho,) začej se nyní strýdite? Konec *
zagisť těch věch gest smrt.

* Rim. 8, 6.

22. Nyni pak * wswoobození gsaunce
od hříchu, a podmaněni w službu Bohu,
máte vžitek swůg ku posvěcení: konec
pak + žiwot věčný. * Rim. 6, 18.

† 1 Pet. 1, 9.

23. Nebo * odpłata za hřích, (gest)
smrt: ale + milost Boží, žiwot **
věčný w Křistu Gežísi Pánu na-
šem. * Gen. 2, 17.

Rim. 5, 12. 1 Kor. 15, 21. Jak. 1, 15. † Rim. 11, 6.
1 Pet. 1, 3. ** Rim. 5, 21.

Kapitola VII.

Wspravedlnění lidé, neglau pod Zákonem/ale pod
milostí: 7. protož ač odpor ducha a těla w sobě ma-
jí: 25. wšak gich Zákon nemůže odšauditi.

1. **S** Daliz newíte bratři / (nebo powě-
domým Zákonu mluwím /) že
* Zákon panuge nad člověkem dokudž
žiw gest?

* Rim. 6, 14.

2. Nebo * žena tteraz za mužem gest/
žiwému muži přimázána gest Zákonem:
pakliby vmřel muž / swobodna gest od
Zákona muže: * 1 Kor. 7, 10. 39.

3. A protož dokudž gest žiw muž, slauz-
ti bude * cyzoložnice, budeli s giným
mužem: pakliby muž gegi vmřel / gest

swobodna od Zákonu toho / tak že gij ne-
bude cyzoložnice, budeli s giným mu-
žem. * Mat. 5, 32. † 1. 19, 9.

4. Takž * tedy bratři mogli / y wy vmř-
tweni ste Zákonu, sřerze tělo Křystowo:
abyšste byli giněho / toho (totiž) kterýž z
mrtvých wšak / abychom owoce nesi
Bohu. * Rim. 8, 2. 1 Kor. 5, 15.

Gal. 2, 19. † 5, 13. 22. 1 Tes. 5, 10.

5. Nebo když sme byli w těle, žádosti
hříchů sřerze Zákonu moc swau promodily
w auděch nassich, f * nešeni owoce smř-
ti: * Rim. 6, 21. Gal. 3, 19.

6. Nyni pak oswoobození sme od Zako-
na, když * vmřel ten w němž sme držani
byli: tak abychom + slaužili w nowotě
ducha / a ne w mětchosti litery.

* Rim. 6, 2. † 1. 2, 29. 2 Kor. 3, 6. 7.

7. Což tedy díme? že Zákon gest hřiz-
chem? Nikoli! Někbrž * hřichu sem ne-
poznal, než sřerze Zákon. Nebo y o žá-
dosti bylbych newěděl, † kdyby byl Zá-
kon nerekł: nepožádáš:

* Rim. 3, 20. † 4, 15. † Erod. 20, 17. Deut. 5, 21.

8. Ale * přičinu wzaw hřích sřerze přis-
kázani / zplodil we mně wšelikau žádost.
Bez Zákonu zagisť hřích mřew gest.

* Jan. 15, 22. Rim. 4, 15. † 5, 20. Gal. 3, 19.

9. Gai pak byl sem žiw někdy bez Zá-
kona: ale když přišlo přikázani / hřích
vžil,

10. A gā vmřel: y šhledáno gest, že
to přikázani, kterěž (mělo býti) f * žiwot
tu / gest mi k smrti. * Len. 18, 5.

Gech. 20, 11. 13. Luk. 10, 28.

11. Nebo hřích wzaw přičinu sřerze
to přikázani, podwedl mne / a sřerze ně
zabil.

12. A tak Zákon * zagisť gest swatý:
a přikázani swatě y spravedlnowě a do-
brě. * Jak. 1, 19, 8. 1 Tym. 1, 8.

13. Tedy to dobře, věceno gest mi
smrt? Nikoli! ale hřích, aby se okázal
býti hřichem, sřerze to dobře zplodil mi
smrt / aby byl přiliš welmi hřešicý
hřích sřerze přikázani.

14. Wjme zagisť že Zákon gest * dw-
chownj / ale gā gsem tělesný, † prodaný
hřichu. * Rim. 8, 3. † 1 Král. 21, 20. 25.
Zai. 50, 1. Wzechab. 1, 16.

25. Nebo toho což činim, neoblibugi:
Ně

17. A geslize * synowé/ (tedy) y de-
dicowé: dedicowé jagisté Boží/ spolu
pak dedicowé Křystowi: † wšak, geslize
že spolu trpíme / ** abychom spolu y o-
slaweni byli.] * Mand. 5/5. Gal. 4/7.
† Eut. 14/22. 2 Tym. 2/11.12. ** 1 Petr. 4/13.

(19. Meděle po S. Trojici.)

18. **N**ebo tak ja to mám / že * negsau-
rowná utrpenj nymějšj, oně bu-
daucj slawě, kteráž se † zjewiti má na
nás. * Mat. 5/12. 2 Kor. 4/17.
Filip. 3/10.21. 1 Petr. 1/6. F. 4. 13. 1 Jan. 3/12.
† Kol. 3/4. Eger. 14/13.

19. Nebo stworenj pečlivo (gako)
wphljidage, očekáwá zjeweni synu Bo-
žjch.

20. Marnosti jagisté poddáno gest
stworenj nechť/ ale pro toho, kterjž (ge)
poddal/

21. W naděgi, je y to * stworenj wy-
swobozeno bude od služby porašsenj/ w
swobodu slawj synu Božjch.

22. Nebo wjme, je wšecko stworenj
spolu lka / a spolu lu * porodu pracuge
aj poslawá: * Jan. 16/21.

23. A netoliko (ono/) ale y my pr-
wotiny ducha magjch/ y myšlami w so-
bě lšame, zwolenj synu * očekáwagje/
(a tak) wškapenij † těla swěho.]
* Gal. 4/5. Efez. 1/5. † Eut. 21/28. 2 Kor. 5/24.
1 Jan. 3/2.

24. Nebo * naděgi spaseńi sme. Naz-
děge pak kteráž se widj, nenj naděge. Ne-
bo což kdo widj, pročby se toho nadal?
* 2 Kor. 5/7.

25. Pakli čehož newidjme, * toho se
naděgeme/ (tedy toho) škrze trpeliwosti
očekáwáme. * 2 Kor. 4/18. Žid. 11/1.

26. Ano také y Duch pomocen gest
mřlobám našim. * Nebo začbychom
se měli modliti, galkjby náleželo, newj-
me: ale ten † Duch prošy za nás lšánj-
mi newyprawytedlnými. * Mat. 20/22.
Jaf. 4/5. † Zach. 12/10. Řim. 8/15.

27. Ten pak, * kterjž gest žpytatel
řdech/ žná galkjby byl smysl ducha: že
podle Boha prošy za swatě.

* 1 Bar. 28/9. Žal. 7/10. Ger. 11/20. F. 17/10.
F. 20/12. Eut. 1/24. Eut. 16/15.

(Na den S. Jakuba.)

28. **W**imeť pak, že * milugjým
Boha wšecky wěcy napo-
máhagj k dobremu/ (totjž) těm křez-
řjž podle † wloženi (geho) powołáni
sau. * Žal. 1/12. † Efez. 1/11. F. 3/11.

29. Nebo kterjž předžwědel/ (ty) y

* předžřdil/ (aby byli) † připodobněni
obrazu syna gebo: aby on byl ** prwoz-
rozenj mezy mnohými bratřjmi.

* Eut. 13/49. † Žil. 5/10.21. ** Kol. 1/18.

30. Kterjž pak předžřdil/ ted y poz-
wolal: a kterjžj powołal/ ty y ospraz-
wedlnil: a kterjž osprawedlnil/ ty y o-
slawil.

31. Což tedy djme k tomu? * Kdžž
gest Bůh s námi/ y kdo proti nám?

* Num. 14/9. Žal. 56/12. Řim. 8/6.

32. Kterjž ani * wlastnjmu Sys-
tu swěmu neodpustil/ ale za nás za-
wšecky wydal geg: y kterakžby tedy
nám s nim wšech wěcy nedal?

* Gen. 22/16. Žai. 53/5.10. Jan. 3/16. Řim. 4/25.

33. Kdo bude žalowati na wywo-
lené Boží? * Bůh gest kterjž ospraz-
wedlinge. * Žai. 50/8. F. 53/11.

Ger. 25/6. F. 33/16. 1 Kor. 6/11. Žit. 3/7.

34. Kdo gest * gestiboy odsaudil?
Křystus gest kterjž vmřel, nýbrž y
z mřtwých wštal/ a kterjž y na † Pra-
wicy Boží gest, kterjž y ** oroduge
za nás.

* Job. 34/29. Žai. 50/9.

† Žal. 110/1. Mark. 16/19. 1 Petr. 3/22. Žid. 1/3.

† 8/1. F. 12/2. ** 1 Jan. 2/1. Žid. 7/25. F. 9/34.

35. Kdo * nás wdlaučj od lšky Křys-
towy? zarmaucenjli? a neb wšlost?
nebo protiwenswj? ždali blád? čili
nahota? ždali nebezpečenswj? čili
meč?

* Pšen Ešal. 8/6.7.

36. Gakož * pšano gest: Pro tebe mř-
tweni bhwáme celj den: gmnj sine ga-
to owce oddané k zabiti: * Žal. 44/23.

1 Kor. 4/9. 2 Kor. 4/11.

37. Ale w tom we wšem * wdatně wj-
tějme/ škrze toho kterjž nás žamilowal.

* 1 Kor. 15/57. 2 Kor. 2/14. 1 Jan. 4/4. F. 5/4.5.

38. Gist sem * jagisté, že ani smřt, a-
ni žiwot, ani Angele, ani † Kužjastwo,
ani mocnosti, ani nastawagjch wěcy, a-
ni budauch, * Žil. 1/6. 2 Tym. 1/12.

† Efez. 1/21. F. 6/12. Kol. 2/15. 1 Petr. 3/22.

39. Ani wysłostj, ani hlubostj, ani
kterékoli gině stworenj, nebude mocz náš
wdlaučiti od * lšky Boží/ kteráž gest w
Křystu Gejšsi Pánu našem.]

* 2 Tym. 1/9.

Kapitola IX.

Žraelstomě dwogj. 30. Wrawj, wšewšost w Křes-
ta, meli dwwod wswolenj: řasěšj bledawšj ginde
nej w Křystu sprawedlnostj, žabjstj.

1. **P**rawduť * prawj w Křystu, (a)
pneklamám/ čemuž y † swědomj me
swědeckwj wydawá w Duchu swatěm/

* 2 Kor. 11/31. 1 Tim. 2/7. † Řim. 1/9. 2 Kor. 1/12.

2. Žet

2. Že mám * wielkŷ zámutek / a vsia-
wičnan boleſt w ſrdcy ſwém. * Řim. 10, 1.

3. Nebo * žádal bych gá ſam zawrje-
nŷm býti od Křyſta, miſto bratrŷ ſwých,
přibuznŷch ſwých podle těla:

* Řod. 32, 32.

4. Kteržto gſau Izraelſtj: gegichž
geſt * přiſetj za ſynŷ, y ſláwa, † y ſmlau-
wŷ, y Záſona danj, y ſlužba, y zaſlibenj.

* Řim. 4, 22. Deut. 7, 6. Řal. 14, 19. Řer. 31, 9.
Efeſ. 2, 19. † Řim. 2, 17. Efeſ. 2, 12.

5. Gegichž gſau * otcowé, a ti z nichž
(geſt) Křyſtus podle těla: kterž geſt na-
de wſſeckŷ † Bůh * požeňnanŷ na welkŷ,
amen. * Řat. 1, 1. ſeqq. Ľuk. 3, 23. ſeqq.

† Řan. 1, 1. Řid. 1, 8. * Řim. 1, 25. 2 Řer. 11, 31.

6. U wſſak * ucmůže zmařeno býti
ſlowo Boží: nebo † newſſickni, kterž
gſau z Izraele, Izraelſtj gſau:

* Řim. 23, 19. † Řan. 8, 39. Řim. 2, 28. Řew. 2, 9.

7. Anjž proto je gſau ſhmné Abrah-
mowo, wſſickni gſau ſynowé: ale w * Iz-
žakowi nazwáno bude twé ſhmné.

* Řen. 21, 12. Řal. 4, 28. Řid. 11, 18.

8. To geſt ne ti kterž gſau ſynowé té-
la / gſau ſynowé Boží: ale kterž gſau *
ſynowé zaſlibenj / ti ſe počítaj za ſhmné.

* Řal. 4, 28. † Ř. 3, 29.

9. Nebo toto geſt ſlowo zaſlibenj; *
W tŷž čas přigdu / a Sára bude miſti
ſyna.

* Řen. 18, 10.

10. U netoliko (to) / * ale y Rebecka z
gednoho počawſſi, (totiž) z Izžaka otce
naſſeho.

* Řen. 25, 21.

11. Nebo geſſt před naroženim / a
prwé než co dobrého neb zlého učinili / a:
by wloženj Boží, kterž geſt podle wy-
wolenj, ne z ſtůtků / ale z toho kterž po-
woláwá, přwé bylo /

12. Řeceno geſt gi: wětſſi * ſlaužiti
bude meſſſimu.

* Řen. 25, 23.

13. Gaſož pſano geſt: * Izžaka ſem†
milowal / ale Ezau nenáwiděl ſem.

* Řat. 1, 23. † Řal. 4, 7, 5.

14. U což tedy dŷme? Ždali * neſpra-
wednoſt geſt y Boga? Niſoli!

* Deut. 32, 4. 2 Řar. 19, 7. Řob. 8, 3. † Ř. 34, 10.

Řim. 5, 5.

15. Nebo Wroggiſſowj dŷ: * Smiluz
gi ſe, nad kŷm je ſmilugi / a ſlitugi ſe, nad
kŷmž ſe ſlitugi. * Řod. 33, 19. Řim. 11, 32.

16. U tak tedy nenj na tom kdož chce /
anj na tom kdož běŷ / ale na Boga, kte-
rŷ je ſmilowáwá.

17. Nebo dŷ * piſſmo Farawnowi:
Proto ſem wzbudil tebe / abyŷ na tobě
wſázal moc ſwau / a aby rozhláſſeno bylo
gměno mé po wſſi zemi. * Řod. 9, 16.

18. U tak tedy * nad kŷmž chce, ſmi-
lowáwá ſe / a koho chce, zatwřuge.

* Řim. 9, 15.

19. Ale dŷ mi: y proč ſe pak hněwá?
* nebo wſſi geho kdo odepřel?

* Řai. 45, 9.

20. Nŷbrž ó ſlowěe, * kdo gŷy ty / že
odmlauwáš Boga? Ždaz hrnc dŷ hrn-
čiti: † proč ſe mne tak wdělal?

* Řaud. 12, 12. † Ř. 18, 6. Řaud. 15, 7. Řer. 35, 15.

21. Ždaliž * hrncj nemá† mocy nad
hlinau / aby z gednoſtegného truple wdě-
lal gednu nádobu * † ſe cti / a ginau tu
potupě?

* Řai. 64, 8. † Řat. 20, 15.

** 2 Řim. 2, 20.

22. Což pak (že) Bůh chtěge wſázati
hněw / a oznámiti moc ſwau / (ſnáſel *
we muohé trpěliwoſti nádoby hněwu,
připravené k zachytnutj) : * Řim. 2, 4.

23. U * známe věniti bohatsŷŷj ſlá-
wy ſwé při nádobách miſoſrdenſtŷj, kte-
rŷž připravil k ſlawě?

* Řol. 1, 27.

24. Kteržž y powolał, (totiž) náſ/
netoliko z Židů, ale taſe y z Pohanů.

25. Gaſož y ſkrze * Dŷe dŷ: Nazowu
nelid ſwůg, lidem ſwým: a nemilau,
milau.

* Dŷe. 2, 23. † Řet. 2, 10.

26. U ſtaneť ſe, že miſto toho, kdež
řeceno bylo gim: Řegſte wy lid můg/
tuť nazwáni budau ſynowé Boga žiwě-
ho.

* Dŷe. 1, 10.

27. Izžaiáš pak wolá nad Izraelem,*
(řka): Byl pak byl počet ſynů Izrael-
ſkŷch gaſo piſſel mořſkŷ / † oſtaſkowé ſpa-
ſeni budau.

* Řai. 10, 22. † Řim. 9, 8.

Řach. 13, 8. Řim. 11, 5.

28. Nebo * pohubenj věnj ſprawe-
dliwé, a to giſt: pohubenj zaŷiſtē věnj
Pán na zemi, a to aŷſtē. * Řai. 10, 23.

† Ř. 28, 22.

29. U gaſož přwé powěděl * Izžaiáš:
Byl byl Pán zaſtupů nepožíſtawil nám
ſemene / gaſo * Sodoma věnēni bychom
byli / a Gomore bylibychom podobni.

* Řai. 1, 9. † Řer. 19, 24, 25. Řai. 15, 19. Řer. 49, 18.
† Ř. 50, 40. Řat. Řer. 4, 6. Řech. 16, 46, 49, 55.

(M) 3

30. Což

30. Což teby dıme? (Y to) je Po-
haně kterıj nenasledowali spravedlnosti,
dosáhli spravedlnosti/ a to spravedlnos-
ti te kteráz gest i wjry:

31. Izrael* pak následowaw Zákona
spravedlnosti / k Zákonu spravedlnosti
nepřišel. *Rim. 10, 2. f. 11, 7.

32. Proč? nebo ne i wjry/ ale gafo
i skutku Zákona: Brázyli* se zagistě o
kamen brázkly. *1 Kor. 1, 23.

33. Gafož psáno gest: *Uy kladu na
Synu kámen brázkly/ a kálu pohorše-
ni: a káždy, i kdož wěřj w něj/ nebu-
de zahanben. *Izai. 8, 14. f. 28, 16.

Gal. 1, 18, 22. Mat. 21, 42. Luk. 2, 34. Mark. 12, 10.
1 Pet. 2, 6, 7, 8. f. 2, 12. Izai. 49, 23. Ezech. 2, 11.
Rim. 10, 11.

Kapitola X.

Židé s horlivosťj bez vměni, spravedlnosti Krysta-
wu pohrdli: 11. Pohane pak w Krysta wvěřiwše, o
spravedlněni došli.

1. B Ratěj, přichylnostj zagistě s žmřá-
stij libostí srdce měho gestil k
Izraelowi/ y modlitba ja něj k Bohu/ a
by spasen byl.

2. Neboť gim* swědectwj wydáwám,
i žei horlivosťj Boží magj/ ale ne podle
vměni. *Kol. 4, 13. f. Skut. 21, 20. f. 22, 3.
Rim. 9, 31. Gal. 1, 14. f. 4, 17.

3. Nebo* negnagice Boží spravedl-
nosti/ a swau vlastnj spravedlnost wsluz-
gice wystawiti/ spravedlnosti Boží neby-
li poddáni. *Rim. 9, 30.

4. Konec* zagistě Zákona gest Kry-
stus, k ospravedlněni každěmu i wěřej-
mu. *Mat. 5, 17. Gal. 3, 22, 24.

1 Tym. 1, 15. f. Jan. 3, 18. Skut. 13, 39.

5. Nebo Wogzjž* pisse o spravedl-
nosti, kteráz gest i Zákona, (prawe);
Kterıbykoli člověk činil ty wěcy/ žiw
bude w nich. *Leu. 18, 5. Ezech. 20, 11.

Ezech. 10, 28. Gal. 3, 12.

6. Za pak spravedlnost kteráz gest i wj-
ry, *takto prawj: neřkej w srdci swém/
Kdo wstoupj na nebe? to gest Krysta s
wřjstj swěsti. *Deut. 30, 12.

7. A neb kdo sřtanpj do propasti? to
gest Krysta i mrtwých wzbuditi.

8. Ale co dj: *Blısko tebe gestil slovo/
w vsch twých, a w srdci twém.

*Deut. 30, 14. Izai. 51, 16. f. 59, 21.

(Na den S. Ondřeje.)

Di gest i slovo to wjry, kterě káže
me: i Tym. 4, 6.

9. Wyznásli wřj swými Pana Ge-
zisse/ a srdcem swým wvěřisli, že geg
Bůh wřějšyl i mrtwých/ spasen budeš.
*Mat. 10, 32. 2 Tym. 2, 12.

10. Srdcem se zagistě wěřj k spra-
wedlnosti/ ale *wřj wyznánj se dege k
spaseni. *Zal. 116, 10. 2 Kor. 4, 13.
1 Pet. 3, 15.

11. Nebo dj *Wjmo: Každý kdož
wěřj w něj, nebude zahanben.

*Izai. 28, 16. Gal. 2, 15. Rim. 9, 33. 1 Pet. 2, 6.

12. Neniž* zagistě rozjdli meji Ži-
dem a Řekem: nebo ten řkž i Pan
wřěsch, **bohats gest k wřěschněm wřj-
wagichj geg. *Skut. 10, 34. f. 15, 9.
Rim. 3, 29, 29. f. 1 Tym. 2, 5. **Ezech. 1, 7. f. 2, 4, 7.

13. Každý* zagistě kdožkoli wřjwal-
by gmněno Pane, spasen bude.

*Zal. 2, 32. Skut. 2, 21.

14. Ale kterať budau wřjwati toho,
w kterěhož newěřili? a kterať wěřj to-
mu, o němž nesyřsili? a kterať oslyřsij bez
kážatele?

15. A kterať* kážati budau, gestliže
nebuda posłani? Gafož psáno i gest:
Gaf krásně noby žwěstugichj pokog,
žwěstugichj dobré wěcy. *Ger. 23, 21.
f. 25, 15. f. Izai. 52, 7. Nahum. 1, 15.

16. Ale* newřicni wposlechli Ewan-
gelium; nebo Izaiáš i prawj: Pane,
kdo wvěřil kážanj nassemu.

*2 Tes. 1, 8. f. Izai. 53, 1. Jan. 12, 38.

17. Tedy* wjra i sřyseni/ sřyseni
pak řkrje slovo Boží. *Jan. 17, 20.

18. Ale prawjmi; ždaliž nesyřse-
li? anobř* po wřsi zemi rozřel se žiwk
gegich/ a do i koncin okřřsklu země slowa
gegich:] *Zal. 19, 5. f. Izai. 49, 6.
2 Kor. 2, 14. Kol. 1, 6, 23.

19. Ale prawjm: ždaliž (to) nez-
poznal Izrael? Ano prwnj *Wogzjž
řekl: Gaf rozřtanjeni wás přiwědu řkrje
nárođ ten kterıj nenj nárođ: řkrje nárođ
nemaudřj k hnewu popudjm wás.

*Deut. 32, 21.

20. A Izaiáš směle* dj: Nalezem
sem od těch, kterıj mne nehledali/ gge-
wen sem těm, kterıj se na mne neptali.

*Izai. 65, 1.

21. Ale

21. Ale proti Izraelowi * dj: Přes celý den roztahoval sem ruce své k lidu nepovolnému a protivnému. * Žai. 65, 2

Kapitola XI.

Gať newšickni Židé zawrjeni / 5. tak Pohané newšickni zahrnuti: 17. protož potřeby bázně Boží a požory. 33. Nebo Bůh gaťoj w své milosti, tak w spravedlnosti gest nepřítel.

1. **P**rotož prawjm; * Zdalž Bůh zawrhl lid svůj? Nikoli! Nebo y gáť Izraelských gsem / z semene ** Abrahamowa / z pokolení Benyaminowa. * Ger. 31, 37. 12 Kor. 11, 22. Žilip. 3, 5. ** Rim. 9, 7.

2. Nezatvrhl Bůh lidu svého / kterž předžwěděl. Zdal newjte co Písmo prawjo Eliášow? Kterak se modlí Bohu proti lidu * Izraelskému, řka:

* 1 Král. 19, 10, 13.

3. Pane, Proroky twé zmordowali / a oštěrc twé rozkopali; gá pak žůstal sem sám / a y měč duše hledaji.

4. Ale co gemu dj odpowěd Boží? Požůstatw sem sobě sedm tisíců mužů, kterž nepřeláneli kolen před Balem.

5. Tak y nyní, * ošatkové podle wzwolení milosti žůstali: * Rim. 9, 27.

6. A poněwadž * milosti / tedy ne z skutků / šyc ginal milost gžby nebyla milost: Pakli z skutků / gž nenj milost: ginal skutek, nebylby skutek.

* Deut. 9, 4, 5. Rim. 5, 28. 1. 4, 5. Efez. 2, 8.

7. Což tedy? * Čeho hledá Izrael, tož ho nedosel: ale wzwolení dospil toho / wšatnj pak zatvrzeni sau, * Rim. 9, 31.

8. (Gaťoj psáno * gest: Dať gim Bůh ducha zformaucenj: oči, aby newizděl / a wšti, aby newšlyšeli) až do dnešnj: ho dne. * Žai. 6, 9, 10. 1. 29, 10.

Ezech. 12, 2. Mat. 13, 13, 14. Mark. 4, 12. Luk. 8, 10. Jan. 12, 40. Ef. 28, 26.

9. A Dawid * dj: Budž gim štůl gegich ošydlem, a pašmí, a pohoršením, y wšplacením. * Žal. 69, 23, 24.

10. Zatměte se oči gegich, ať newidj: a hřbet gegich wždychy šhbyen.

11. Prawjm tedy: Takž pak flešli / aby padli? Nikoli! * ale gegich pádem, 1. špaenj (příšle) Pohanám / aby ge k roztanženj se přivedl. * Ef. 13, 4, 6.

† Luk. 21, 24.

12. A poněwadž pak gegich pád, gest bohatstwj swěta / a zmenšenj gegich, gest bohatstwj Pohanů: * čim wíce plnost gich? Dje. 1, 10. Rim. 9, 27.

13. Wámž žagistě prawjm Pohanům / že gelikoj gsem gá * Apštol Pohaně, přisľuhowánj své ošlawugi:

* Ef. 9, 15. 1. 15, 2. 1. 22, 21. Rim. 1, 5. 1. 15, 16. Gal. 1, 16. 1. 2, 2, 8. 1. 1. 2, 7. 2. 1. 1, 11.

14. Zdabych gať k roztanženj wšbu diti mohl tělo mé / a k * špaenj přivesti některé z nich. * 1. 1. 4, 16.

15. Nebo když zawrjeni gich, gest smjrenj swěta / co pak zase gich přigetj, nej žiwot z mrtwých?

16. Poněwadž prtotiny swatě / takž y těsto: a gestlit kořen swatý / y ratolesti.

17. Žeť sau pak * některé ratolesti wšlomeny / a ty byw planau oliwan, wšstipen sy mřsto nich / a wčinen sy wčast nř kořene, y tučnosti oliwy: * Ger. 11, 16.

18. Nechľub se proti ratolestem: pak li se chľubě / (wěz že) ne ty kořen neseš / ale kořen tebe.

19. Pakli dž: Wšlomeny * sau ratolesti, abych gá byl wšstipen:

* Ef. 13, 4, 6.

20. Dobře: pro newěru * wšlomeňy sau / ale ty wěrau šfogš: nebudž wšfomysľný / 1. ale bog se.

* 1. 1. 10, 11, 12. 1. 1. 12, 28, 14. 1. 1. 66, 2. Rim. 12, 16. Žilip. 2, 12.

21. Nebo poněwadž Bůh * ratolestem přirozením neodpusť / (wěz) jeť by ani tobě neodpusť. * 2. 1. 4, 5.

22. A protož wž dobrotiwost y žuristiwost Boží: k těm žagistě kterž padli, žuristiwost / ale k tobě dobrotiwost ať budeš li trwati w dobrotě: Šyc ginal y ty wyřat budeš. * Jan. 15, 2. 1. 1. 15, 2. Žib. 3, 6.

23. Ano y oni, gestliže nežůstanau w newěre, zase wšstipeni budau: * Mocně gest žagistě Bůh zase wšstipiti ge.

* 2. 1. 3, 16.

24. Nebo poněwadž ty wyřat sy z přirozeně planě oliwy / a proti * přirozenj wšstipen sy w dobreu oliwu / čim wšce ti kterž podle přirozenj gľau, wšstipen budau w swau wľastnj oliwu.

* Ger. 11, 16.

25. Neboť nechcy bratřj, abyšste newědělj tohoto tagemstwj, (abyšste nebyli sami v sebe maudřj) že zatwrdiľost s častky přihodila se Izraelowi / * dokudž by newěšľa plnost Pohanů. * Luk. 21, 24.

(N) 4

26. X

26. A tak * wšecfen Izrael spašen bude: gašoz t pšano gest: Přigde ** z Ešona wyswoboditel / a odvrátí bezbožnosti od Jakoba. * 2 Kor. 3, 16.

† 3. ai. 59, 20. ** Gal. 14, 7.

27. A tak * tato bude smůlawa má s ni mi, když t škladjm hřechy gegich.

* 3. ai. 27, 9. Ger. 31, 35. Žid. 8, 8. f. 10, 16. † Mich. 7, 18.

28. A tak s řam Ewangelium gšaut nepřátel pro nás: ale podle wywolenj, gšau milj pro Dce.

29. Daru * jagisťe swých a powolánj Bůh nellitge. * 2 Tym. 2, 13.

30. Nebo gašoz y wy * nědy se nezbyli poslušnj Boha: ale nynj milosřdenstwj se došli pro gegich newěru:

* Efez. 2, 2.

31. Tak y oni nynj nebyposlechli / aby pro weiněné wám milosřdenstwj, y oni milosřdenstwj došli.

32. Zawěť jagisťe * Bůh wšecťy w newěte / aby se t nade wšemi smilowal. * Rim. 3, 9. Gal. 3, 22. † 3. ai. 145, 9. Cyr. 18, 12.

(Ma den S. Frogece.)

33. **S** * hlubokosti bohatswj, y mauzdrostj, y wněnj Božjho! gaš gšau t nezpytatedlnj saudowě geho / a ** newyšjitědně cestj geho. * Job. 11, 7. Gal. 35, 7. † Waud. 9, 15. f. 17, 1. † 1 Kor. 2, 16. * Wodl. Wan. w. 6.

34. Nebo * kdo poznal mysl Páně? a neb kdo gemu t radil? * Job. 36, 22. Gal. 92, 6. Ger. 23, 18. Waud. 9, 15. † 1 Kor. 2, 16. † 3. ai. 40, 13. Cyr. 42, 22.

35. Nebo kdo * přiwě dal gemu / a buzdej mu odpłaceno? * Job. 41, 2.

36. Nebo * něho, a t řze něho, a ** w něm gšau wšecťy wěcy: t t gemuž slawa na wěky. Amen.] * Přisl. 16, 4. 1 Kor. 8, 6. † 3. ai. 33, 6. Jan. 1, 5. Efez. 3, 9. Kol. 1, 16. Žid. 1, 2. ** Kol. 1, 17. † 2 Tym. 4, 18. Rim. 16, 27.

Kapitola XII.

Gatomi etnosmi ospravedlnění ozdodobowati se maši, obširně utáže Apostol.

(1. Neběle po Řech Kráľich.)

1. **P**rotěž prošjm nás bratěj řze milosřdenstwj Božj / * abyšte wydawali tēla swa t w oběť žiwau, swa tau, Bohu libau, rozumnu sluzbu swau. * Rim. 6, 13, 16. † 1 Kor. 6, 20. 2 Kor. 7, 1. Žilp. 120. f. 4, 19. 1 Pet. 2, 5.

2. A * nepřipodobňate se swětu toz muto / ale t proměťate se obnowenjm

mysli swě / tak abyšte zkusyli ** gašaby byla wāle Božj dobrā, libā, a dořona: lā. * 1 Pet. 1, 14. 1 Jan. 2, 15. Gal. 4, 4. † Efez. 4, 23. Kol. 3, 10. ** Efez. 5, 17. Kol. 1, 9. 1 Tes. 4, 3. Žid. 5, 14.

3. Neboi prawjm (řze * milosť ktes rāž dāna gest mi) řzdemu, řdož gest mezy wāmi, aby t nesmysl wice, než slusji smysliti: ale ** aby smyslil w řředstwj / t t tak gaš; komu Bůh wdělil mjru wjru. * Rim. 1, 5. † 1 Kor. 4, 6, 7. ** Přisl. 25, 27. † 1 Kor. 12, 11. Efez. 4, 7, 16.

4. Nebo gašoz w gednom tēle * mnoz hē audy māme / ale nemagj wšicfni audowě gednosřegněho dila: * 1 Kor. 12, 12. Efez. 1, 22, 25. f. 4, 16.

5. Tak mnozj * gedno tēlo sme w Křystu / a obzwlāstně gedni druhých audowě: * 1 Kor. 12, 27. Efez. 1, 23. f. 5, 23. Kol. 1, 2.

(11. Neběle po Řech Kráľich.)

6. **N**e * magice obdarowanj rozřisnā podle milosťi, řterāž dāna gest nám: buďto prorocťi / (to ať se řonā) podle prawidla wjru: * 1 Kor. 12, 4. 2 Kor. 10, 13. 1 Pet. 4, 10.

7. Buďto * wřad / w přisluhowānj: buďto ten řdož wěj / w wywěowanj. * 1 Kor. 12, 28. 1 Pet. 4, 10, 11. Efez. 4, 7.

8. Řz řdo napominā / w napominānj: * ten řdo rozřdāwā / w wřimnostj: řdož t řředložen gest / w pilnostj: ** řdo milosřdenstwj činj / (činte) s ochotnosťi. * Deut. 15, 7. Mat. 6, 2. Luk. 11, 41. † Ekt. 20, 28. 1 Tym. 5, 17. 1 Pet. 5, 2. ** 2 Kor. 9, 7. † Ekt. 20, 28. 1 Tym. 5, 17. 1 Pet. 5, 2. ** 2 Kor. 9, 7.

9. Milowanj buď bez * pokřytstwj: w řřsklnosti mēgte řlē, řřipogeni gšau ce řdobřem. * 1 Tym. 1, 5. 1 Pet. 1, 22. f. 4, 8. † 3. ai. 36, 5. f. 97, 10. f. 139, 21. 2 Mos. 5, 15.

10. Wāřkau * bratrřkau gedni ř druhym nakloněni gšauce, t poctiwostj se welposřef řředchāzente. * Efez. 4, 13. 1 Tes. 4, 9. 1 Pet. 1, 22. f. 2, 17. 2 Pet. 1, 7. Žid. 13, 1. † Žil. 2, 5. 1 Pet. 5, 5.

11. W pracech nelenimj: Duchem * wraučy / Pānu slaužice. * Žgew. 3, 15.

12. Raděj * se wěseľice: t w řaužej nich řřelimj: ** na modlitbě wřawicnj: * Luk. 10, 20. Rim. 15, 13. 2 Kor. 6, 10. † Cyr. 2, 4. Žid. 10, 36. f. 123. 3. ai. 57. ** Luk. 18, 1. Efez. 6, 18. Kol. 4, 2. 1 Tes. 5, 17.

13. W * potřebāch s Ewathmi se řdē lužice / t řřiwětiwostj ř řostem nāřebujice: * 1 Kor. 16, 1. † 1 Pet. 4, 9. Žid. 13, 2.

14. Dobřořečte * řřiwuřřkām řřwjim: dobřořečte, a neřřořečte. * Mat. 5, 44. Luk. 6, 28. 1 Kor. 4, 12. 1 Pet. 3, 9.

15. Na

15. Radujte se s radujícími/ a plačte * s plačícími. * Žal. 35, 13. Cyr. 7, 38.

16. Budite * wešpokolj gednomysluj.
 Ne + wysoce (o sobě) smyslejte/ ale k
 nižšym se nasklonujte: ? * Rim. 15/5.
 1. Kor. 1/10. Fil. 2/2. 3/16. 1. Pet. 5/8. + Gal. 3/11.
 Phil. 3/7. 3. Jai. 5/21. 1. Cor. 4/5. Cyr. 3/18. Rim. 11/20.

(III. Meděle po Třech Králích.)

17. **N**ebudte * opatrní sami v sebe.
žádnému †, lebo za žé neod-
placíte: opatrujete ** dobré prede
všmiemi lidmi: * Přif. 3,7. Ł.26,12.16.
Žai.5,21. † Přif.20.22. Žai.5,40. Łut.6,29.
† Řeš.5,15. † Př.3,9. ** 2 Ř.8,21. † Př.2,12.

18. Čestli je gest možne, pokud; na
 váš gest, * se všemi lidmi pokog ma-
 gice. * Mark. 9, 50. Žid. 12, 14.

19. Ne sami * sebe misijce negmilogijši/
ale denty misto hñewu: nebo†psáno gest/
Mně pomsta: gā odpłatjm / prawj
Pán. * Leu.19,18. Mat.5,39. Luf.6,29.
1.Kor.6,7. † Deut.32,35. Řid.16,30.

20. A protož * Pačnili neprjtel twiſg,
naſrm geg : a žiznili, dey mu pſti. Mebo
to věině, vhlj rěrawě ſhres na hlauu
geho. * Wiſſ. 25, 21. Mat. 5, 44.

21. Neboť se přemocy * křemú/ ale †
přemáhely w dobrém kř.] * Maud. 7, 30.
† I Sam. 24, 18.

Капитола XIII.

Wzchnostj y poddaných povinnoſti.

1. **R**žda * duše wrchnostem poddāna
bud. Deboi † nenj wrchnosti ge-
dinē od Boha: a kterež wrchnosti gsau,
od Boha žyženē sau. * Eyt. 3.1. 1. Pet. 2.13.
† Wjst. 8.15.16. Dan. 4.32. Maud. 6.4. Jan. 19.11.

2. A protož, * kďož se wrchnosti proti:
wj / Božjmu zřizeni se protiwj: kteřjž se
pať protiwj/ odsauzeni sobě dobudau.
* Řiřt. 2.4/21.

3. Nebo * wrchnosti negsaw f srawchuf
dobře činjchm; ale žle činjchm. Chceš
li se pak nebáti wrchnosti? čiň dobře/ a
budeš mjeti chwálu od nj. * Luk. 22, 25.
† 1 Pet. 2, 14.

4. Boží žagisté* služebníci gest/ točť
dobrému. Pakliby žle činí/ bog se: nez
boi nenadarmo nese meč. Boží žagisté
služebníci gest, † mstitel žukivý nad tjm,
boží žle činí. * Žal. 82, 6. † 1 Pet. 2, 14.

5. A protož náležjí psddanu býti/ nez-
tolíko pro huem/ ale y pro svědomí.

6. Nebo proto v dan dáváte: že služebních Boží gsau, pilnanu práci v to samo vedauce.

7. Každému * tedy což gste povinni,
dávajte: tomu daň, (tomu) daň: ko-
mu clo, (tomu) clo: komu bázeň, (to-
mu) bázeň: komu česť, (tomu) česť.

(IV. Meděle po Třech Králích.)

8. **3** Adněm nabywente nic dlužni/ než
(to) abyštre se wespokel milowa-
li; nebo * Ebož miluge bližnjho / Zákon
naplnil. * Gal. 5, 14. 1 Tym. 1, 5. Jak. 2, 8.

9. Poněmaj; to (přikázání) * Neze-
smilnůj; Nežabigě; Nežkradně; Ne-
promluvjě; Přineho svědectvj; Neopžá-
dā; / a gestli kterě jiné přikázání; w tom-
to † flowu se zawjrá, Miřowati budeš
bliznjho swěho aako sebe saměho.

* Exod. 20/14. seqq. Deut. 5/18. seqq. Mat. 19/18.
† Lev. 19/18. Mat. 22/39. Mark. 12/31. Luc. 10/27.
 Gal. 2/8.

10. Lāta * blīznīmu gle nevīnī: a
protož† pluoſt Zātona (geſt) Lāſka :]
* 1 Kor. 13/4. 1 Tim. 1/5. 1 Pet. 4/8. † Mat. 22/40.
Mat. 12/31. Gal. 5/14.

(I. Neděle Adwentní.)

II. **A** zvráště pak widauce takowan
přehlednosti / * jet gest se nám giž
čas se sna probuditi. Dnyš jagiše †
blže nás gest spasenj, nežli kdyz sme wv-
řili. * I Kor. 15, 34. Efez. 5, 14. 1 Tes. 5, 6.
† Žid. 6. 9.

12. Noc * pominula: ale den se přiz-
blížil. Odvrzmež† tedy skutky temno-
sti / a oblecme ** se v oděj světlá.
* I Jan. 2/8. † Efez. 5/11. ‡ 6/13. Kol. 3/8. I Tes. 5/5.
** I Tes. 5/8.

13. Gakożto we dnie * poctiwě chod-
me: ne† w hedowānj a w opislwj / ne
** w smilstwjch a w chlipnostech / ne††
w swāru a w zāwistti. * Filip. 4. 8.

12. Ps. 4, 12. Ps. 2, 12. + Luk. 21, 34. Efes. 5, 18.
12. Ps. 5, 6. * 1 Kor. 6, 9. Efes. 5, 5. † 1. Kor. 5, 14.
14. Ne * oblecte se in Vana Genu-
frytia / a nepečigte † v telov. † ** žadostj
(geh.) * Gal. 3, 27. f. 5, 16. Kol. 3, 10.
Ggem. 16, 15. + Ps. 133, 20. Efes. 5, 29. 1 Pet. 2, 11.
1 Jan. 2, 16. * 1 Tym. 5, 11.

Запіска XIV.

W mēech přispadnůch a Ceremonijich tak se cho-
 va-
 ti sluší / aby swědomi dobře bylo zachováno, 13. a
 bližnjmu přeci v vřazu a pohoršsenj, nebylo dáváno.

MŮleho * pať v wjře přigijmęte,
ne ř hādřām v otáčřách.
* Efut. 20. 35. Řim. 15. 17. 1 Řor. 8. 9. 11. ř. 9. 12.

2. Nebo někdo věří, že může gisti
všeecko: giny paš * mldý gsa, gi želi.
* Gen. I, 29. f. 9/3.

3. Ten * kdož gi/ nepokládá sobě za nic toho, kdož negi: a kdo negi/ toho neodpuzá, kdož gi: nebo Bůh přigal geg. * Kol. 2, 16.

4. Ty kdo gšy, * aby tupil cizýho služebníka? (wšak) Pánu svému stoji/ a neb padá: budeť pak vstaven: mocen gest žagisté Bůh vtivrditi geg. * Jak. 4, 12.

5. Nebo někdo * rozslužuge mezi dnem a dnem: a někdo saudi každý den. Gedenkaždý w svém smyslu vgištěn buď. * Gal. 4, 10.

6. Kdož dnu sseri/ Pánu sseri: a kdo nesiřeti/ Pánu nesiřeti: a kdo gi/ Pánu gi: nebo * děluje Bohu: a kdož nezgi/ Pánu negi, a děluje Bohu. * Deut. 8, 10. * Eut. 27, 35. 1 Kor. 10, 31. 1 Tym. 4, 3.

7. Žádný * žagisté z nás není sám sobě žiw/ a žádný sobě sám nevmjrá. * 2 Kor. 5, 15. Gal. 2, 20. 1 Tes. 5, 10. 1 Pet. 4, 2.

8. Nebo buď že gšme žiwi/ Pánu žiwi gšme: buď že mřeme/ Pánu mřeme: A tak buď že gšme žiwi/ buď že vmjráme/ * Páně gšme. * 1 Kor. 6, 20. 1 Petr. 1, 19.

9. Ta * toť žagisté Křystus y vmřel, y z mrtvých wstal, y ožil/ aby nad žiwými y nad mrtvými panoval. * Eut. 10, 42. 2 Kor. 5, 15.

10. Ty pak proč saudiš * bratra svého? A neb také ty, proč za nic pokládáš bratra svého? Wšakť wšickni stane me před stolicí Křistowan. * Eut. 6, 37. 1 Mat. 25, 31. Eut. 17, 31. 2 Kor. 5, 10.

11. Pšano * gesti žagisté: Žiwi gšem gá, prawj Pán/ žet předemnan bude klesati každě koleno/ a každý gazyl wyznáwati bude Boha. * Jai. 45, 23. Žil. 2, 10.

12. A takť * gedenkaždý z nás, sám za sebe počet wybáwati bude Bohu. * Mat. 12, 36. Rim. 2, 6. 1 Kor. 3, 8. 2 Kor. 5, 10. Gal. 6, 5. 1 Pet. 4, 5.

13. Desudmež tedy wice gedni druhých: ale toto raděgi rozslužuge/ * abyšste nekladli vrazu, neb pohoršsenj bratru. * Mat. 18, 7. seqq. 1 Kor. 10, 32. 2 Kor. 6, 5.

14. Wmít a vgištěn sem w Pánu Gžissi/ žet nic nečistého není samo z sebe: než tomu kdož tak saudi žebý nečisté by/ genuť nečisté gest. * Mat. 15, 11. Eut. 10, 15. 1 Kor. 8, 4. 7. 10. 1 Tym. 4, 4. Žyl. 1, 15.

15. Ale býwáti rmaucen bratr twůg pro pokrm/ gž nechodíš podle kásky. Neprivoždžš f * zahnutj pokrmem swým toho, za kteréhož Křystus vmřel. * 1 Kor. 8, 11. 13.

16. Nebudiž tedy w * porauhánj dáno dobré wšše. * Filip. 2, 12.

17. Králowstwj * žagisté Boží nej pokrm a nápoj: ale spravedlnost a pokoj, a radost w Duchu swatém. * Eut. 17, 20. 1 Kor. 4, 20. 1. 8. 8.

18. Nebo kdož w tom stauj Křstst, * mřý gest Bohu/ a lidem přjsgemný. * 1 Tes. 2, 15.

19. Protož následugme toho, což gest ku pokogi, a k * wzdelánj společnému. * Rim. 15, 2.

20. Dekazjž pro * pokrm bšla Božího. † Wšickto žagisté čisté gest: ale žlé gest člověku, kterýž gi s pohoršsenjm. * Rim. 14, 15. † Mat. 15, 11. Eut. 10, 15. 1. 11. 9. Žyl. 1, 15.

21. Dobře (gest) * negisti mašsa, a nepiti wina/ ani na čem se koli vrážj bratr twůg/ neb horšši/ a neb žemdljwá. * 1 Kor. 8, 13.

22. Ty wjru máš? mežš gi sám v sebe před Bohem. Błahoslavený kdož nesaudi sebe samého w tom což oblibuge:

23. Ale kdož pak rozslužuge řbyby gedl, odsauzen gest/ nebo ne z wjry (gi:) a * cožkoli není z wjry, břich gest. * Žyl. 1, 15. Žil. 11, 6.

Kapitola XV.

Napomenuti f snášenj mřlob bšlínjch. 23. Eut. o namššiweni gich. 30. Žadost za modlitbý swate.

1. Pšwinnit gšme pak my * sylnj mřloby nemocnych snášeti/ a ne sami sobě se šbíti. * Rim. 14, 1. 1 Kor. 9, 22. Gal. 6, 1. 1 Tes. 5, 14.

2. A protož gedenkaždý z nás * bliz žnjmu se lib k dobrému proť wzdelánj. * 1 Kor. 9, 19. 1. 10, 24. 33. 1. 13, 5. Žil. 2, 4. † Rim. 14, 19.

3. Nebo y Křystus ne sám se sobě lž bil: ale gakoť * pšano gest; Haněnj haněgičjch tebe připadla na mne. * Gal. 6, 9. 10. Jai. 53, 4.

III. Re:

(II. Meděle Adwentni.)

4. **M**ěbo kterěžkoli * wěcy napsány
sau, k nassemu naučenj napsány
sau: abyhom sřze snasseliwost a potě-
ssenj Byssem, naděgi mēli. * Rjm. 4, 23, 24.
1 Kor. 10, 11. 2 Tym. 3, 16.

5. Bůh pak trpěliwosti a potěssenj/
* dežj wám byti gednomyšlnými wespō-
lek podlé Gežukrysta: * Žal. 133, 1. seqq.
Rjm. 12, 16. 1 Kor. 1, 10. Žil. 2, 2. f. 3, 15, 16. 1 Pet. 5, 8.

6. Abysste * gednomyšlně gedněmi
wsty oflawowali t Boha a Dce Pána
nasseho Gežukrysta. * Skut. 1, 14.
f. 4, 24. t Efz. 1, 5.

7. Protož přigiměte se wespolek/
gafoj y Krysťus přigal nás w slawu
Božj.

8. Neboť prawjm / je Krysťus Gežjž
byl * služebnjšem obřjžky, pro prawdu
Božj / aby potwrdil t slibu otcům:
* Mat. 15, 24. t Skut. 3, 25.

9. A aby Bohanež * milosřdenstwj
stawili Boha: Gafoj t psáno gest:
Protož wyznáwati tebe budu mezy Bo-
hany / a gmněmu twěmu plesati budu.
* Rjm. 11, 30. t 2 Sam. 22, 50. Žal. 19, 50.

10. A opět * dj: Weselte se Bohanež
s lidem geho. * Deut. 32, 43. Žal. 67, 15.

11. A opět: * Chwalte Hospodina
wssjekni národowě / a welebtěj ho
wssjekni lidé. * Žal. 117, 1.

12. A opět * Žaiás dj: Budeť t
koren Jesse, a w tom kterěžj powstane/
aby panował nad Bohany, Bohanež
dawati budau. * Žai. 11, 10. t Žgem. 5, 5.

13. Bůh pak naděge, naplnějg wás
* wsselikau radostj a pokojem w wjře/
abysste se rozjhognili w naděgi sřze moc
Ducha swatěho.] * Rjm. 14, 17.

14. Gist * gsem zagisťe bratřj mogi y
gā takě w wás / je y wy gste t plnj do-
broty / naplněni gsaue wsselikau zná-
mostj / tak je se y * napomjnati mūžete
wespolek. * 2 Pet. 1, 12. 1 Jan. 2, 21.
t 1 Tes. 4, 9, 10. * Mat. 18, 15. 1 Tes. 5, 14.
2 Tes. 3, 14, 15. Žid. 5, 13.

15. A wssak psal sem wám bratřj
poněkud sinele / gako napomjnage wás/
podlé milosti, * kteráž gest mi dána od
Boha, * Rjm. 1, 5. f. 12, 3. Skut. 13, 2.

16. K tomu abyh byl * služebnjšem
Gežisse Krysťa mezy Bohany / stanže
Ewangelium Božjmu, aby byla t obět

Bohanu wzácná / ** poswěcena gřuch
sřze Ducha swatěho. * Skut. 9, 15. f. 26,
17. Rjm. 11, 13. Gal. 2, 2, 7, 8. 1 Tym. 2, 7. 2 Tym.
1, 11. t Žil. 2, 17. 2 Tym. 4, 6. * Rjm. 12, 1.

17. Wám se tedj čjm * chlubití w
Krysťu Gežjssi, w Božjch wěcech.
* 1 Kor. 1, 31.

18. Neboťbyh * nesměl mřiwiti tohō,
žebožby sřze mne newčiniť Krysťus / ku
t poslusenstwj Bohanu, slowem y sřu-
tkem: * Mat. 10, 19, 20. t Rjm. 1, 5. f. 16, 26

19. W * mocy diwů a zjzraků / w šyle
Ducha Božjho: tak je sem od Geruza-
léma wškol až k Illirpckě zemi, naplnil
Ewangelium Krysťowým.
* Mat. 16, 17. Skut. 14, 3.

20. A to tak byw žádostjm * křazati
Ewangelium / kdej ani gmenowán nebyť
Krysťus / abyh na cžjž žakkad nestawěl:
* 2 Kor. 10, 15, 16.

21. Ale gakož psáno * gest: Kterjž
nenj žwestowáno w něm, wžj / a ti kterjž
nesřchali, sřozumějg. * Žai. 52, 15. f. 65, 1

22. A * tjmí gest mi mnohokrát přez
kžjeno přigiti k wám. * Rjm. 1, 13.
1 Tes. 2, 16.

23. Wnj pak nemage gžj wjce mjsťa
w těchto fraginách / a * žádost mage přiz-
giti k wám od mnoha let:
* 1 Tes. 3, 10. f. 2, 17. 2 Tym. 1, 4.

24. Kdyžkoli pūgdu do Hysspanje,
přigdu k wám. Wámť zagisťe naděgi/
je tudy gda, wžj m wás / a je * wy mne
promodjte tam: a wssak ažbyh přwě v
wás ponekud pobyl. * 1 Kor. 16, 6.

25. Wnj pak * beru se do Geruzalē-
ma, službu čině Ewathm.
* Skut. 19, 21. f. 24, 17.

26. Nebo ja dobrě se widělo Mace-
donstjm a Achajstjm / aby * zbřku něz-
gafau wčiniť na chudě Ewatě, kterjž
gsau w Geruzalémě. * 1 Kor. 16, 1.
2 Kor. 8, 1. Gal. 2, 9, 10.

27. Takť sobě to obljbili / a takě po-
winni gsau gim to: Nebo ponewadž
duchowmjn wěcem gegich * obcowali
Bohaně / potwinniť gsau gim takě stan-
žiti tělesnjmi. * Rjm. 11, 17.
1 Kor. 9, 11. Gal. 6, 6.

28. A protož řdjž to wyřonám, a gim
odwedu wžitel ten / pūgdut sřze wás do
Hysspanje.

29. A wjmť, je řdjž přigdu k wám, w
* hognosti požeňnáj Ewangelium Kry-
stowa přigdu. * Rjm. 1, 11.

30. Pro-

† Filip. 2/1. ** 2 Kor. I, II. Fil. I, 27. Kol. 4/12.
Eph. 6/18-19.

lémé. * Efut. 2, 40. 2. Les. 3, 2.

* Stut. 18/21. Rim. I, 10. f. 15, 22. I Kor. 4/19.
Kor. 4, 15.

I Cor. 14/33. 2 Cor. 13/II.

Wozdrawenij. 17. Napomenuti s' warowanij se ne-
potpanich. 20. npraudenij aich Bohu.

chrenské.

* 3 Epist. Jan. no. 6.

Stut. 18, 2. 26. 2 Thm. 4, 19.

Ծոմգոնիք ցեղի խրոմոնիքն

драгте Марне, fterá: mrob

2dramte Andronyfa a Junya

4 dramfe Simplicia mine to Bán

zdravste Urbana pomocnik

Подражаніе Овсella : Кустенého

Andramte, Herodnana přibuzn

1971 4月 21日 5月 10日 6月 10日

13. Vojdrazte Kusa zvláštneho w
Pánu/a matku geho, n mé.

14. Pozdravte Afynkryta, Flegonto,
Sermu, Patroba, Sermena / y bratrj

15. Pozdravte Filologa, y Julie,
Mereu a sestry jeho/ y Olimpu/ y wssch

16. Pozdravte sebe wespolek w * po-
libeni swatém. Pozdrawuji was Chrz-

2 Kor. 13/12. 1 Tes. 5/26. 1 Petr. 5/14.
17. Prosymní* pať wás bratři/ abyšste

henj cinj naodpor včenj tomu, kteremuž
ste wy se naučili: a †† warůgte se gich.

6.14. 1 Tym. 6/5. Evt. 3/10. 2 Jan. w. 10.
18. Nebo tašowj pānu našemu Ge-

chu: a t lahodnyimi rechi, a pochlebens-
stvoini svodj srdce prostych.

19. *Stoſo waffe poſtaſſenſis; reſſenſis*
doſſo. *A proto; radugi ſe; wás: Ne;*
chéní; abſſte hſi maudrí; f dobrému/a

20. Buh pat * pokoge potre † Catana
und nahn wässe hren Milast** Nāno

* Рим.15/33. I Кор.14/33. † Gen.3/15. Gal.91/18.
 ** нїѣ. в. 24. I Кор.16/23. Гїл.4/23.
 21. Нодраиваї вѣс,* Спмочеуѣ по

22. Pojdrawugi was w Panu ga Ter

23. Pozdrawię was * Gaius hospo
dár mój y wssj Chrświe. Pozdrawię

3 Jan. m. 156. † Skut. 19/22.
24. Milost * Pana nasseho Gezufry

25. Tomu pať, * kteryž mŕže wás

* Ef. 3:20. † Ef. 1:9. ‡ 3:9. § 1:26. 2 Tim.

18

26. Dnyj pak * zgeweného y šrže 27. Tomu samému * maudrému
Písma Prorocká, podle poručení wě Bohu, f sláwa šrže Gezukrysta na
čného Boha / ku f poslusností wry wěky. Amen.

wšechněm národům oznámeného : * Wš. 11/53. 1 Zym. 1/17. f 1 Zym. 6/16.
* 2 Zym. 1/10. Žit. 1/3. 1 Pet. 1/20. Žid. 13/21.
† Rim. 1/5.

(List tento) f Řimanům psán gest z Koryntu/
(a poslán) po šeden služebnicy
zboru Cenchrenského.

První Epistola k Koryntským (S.) Pawla Aposstola.

Kapitola I.

Aposstol Koryntské chwálí / 10. a napominá f ge-
dnomyšlnosti : od myšletí pak myšli wšitých / 17. pra-
wě / je y Bůh prarodu svou ne w lidstě maudrosti
šgewil / 27. a nýstě wědy wmyšlil.

AUwe! * powolaný Aposstol
Gejssse Krysta, šrže wůli
Boží / a bratr f Cosines /
* Gal. 1/1. Efes. 1/1. f Štut. 13/17.

2. Škrwi Boží kteráž gest w Koryn-
tu / * posvěceným wí Krystu Gejsssi / f
powolaným Swatým / spořa se wšech-
němi, kteráž * wzywaj gměnu Pána
nasseho Gezukrysta, na wšelikém místě,
y gegich y nassem. * Jan. 17/19.

Štut. 15/9. f. 26/18. 1 Kor. 6/11. f Rim. 1/7.
Efes. 1/1. 1 Zes. 4/7. 2 Zym. 1/9. Ep. Žid. w. 1.
* 2 Zym. 2/22.

3. Wíloš * wám a pokog od Boha
Dtee nasseho, a Pána Gezukrysta.

* Rim. 17. 2 Kor. 12. Efes. 1/2. 1 Pet. 1/2.
(xviii. Neděle po S. Trogic.)

4. **D**ěfugi * Bohu wěmu wzdychy z
wás / pro tu milost Boží, kte-
ráž dána gest wám w Krystu Gejsssi :

* Rim. 1/8. Efes. 1/15/16. Kol. 1/3. Žit. 1/3. 2 Zes. 1/3.

5. Že * wšemi wěcmi obohaceni sie
w něm, každyh slowem / y wšelikým
wměnjm : * 1 Kor. 12/8.

2 Kor. 8/7. Kol. 1/9. 10.

6. Gatoj šwědectwj Krystowo * w-
pewněno gest mezy wámi : * Rim. 1/16.

7. Tak je * nemáte žádného nedosta-
tku w žádném daru, f oěčlawagice zge-
wenj Pána nasseho Gezukrysta.

* Gal. 23/1. f. 34/11. f Žit. 3/20. Žit. 2/15.

8. Kterýž y * wtworj wás až do fonce
bej f auhorj / fe dni Pána nasseho
Gezukrysta. * 2 Kor. 1/21. Žit. 1/10.
1 Pet. 1/9. f Kol. 1/22. 1 Zes. 3/15. f. 5/23.

9. Wěrný (gest) * Bůh, šrže něhož
powolanj sie f f wčastěnsijw Syna ge-
ho Gezukrysta Pána nasseho.]

* 1 Kor. 10/13. 1 Zes. 5/24. 2 Zes. 5/3. f Jan. 15/5.
Gal. 2/20. 1 Jan. 1/5/7.

10. Prošymě pak wás bratři, šrže
gměnu Pána nasseho Gezukrysta / * a-
byšste gednostegně mřwili wšickni / a
aby nebylo mezy wámi roztržet : ale
budte špogeni gednostegnau myslj / a ge-
dnostegným smyslem. * Rim. 15/5.
Efes. 4/3. Žit. 2/2. f. 5/15. 16. 1 Pet. 3/8.

11. Nebo oznámeno gest mi o wás,
bratři mogi, od domáčch Ehloe / jeby
mezy wámi byly ržiznice.

12. Wijnj pak toto : Že gedenkaj-
bž z wás řšká / gá gsem * Pawlú / gá f
Aposllú / gá * Petřú / gá pak Krystú.
* 1 Kor. 3/4. f Štut. 18/24. * Jan. 1/42.

13. Rozdělenjž gest Krystus ? Ždali
Pawel wřizowán gest za wás ? a neb
ždaliste we gměnu Pawlowu pokřtěni
byli.

14. Děfugi Bohu, že sem žádného z
wás nekřtil / nej * Kryspa a f Gaia :
* Štut. 18/8. f Rim. 16/23.

15. Aby někdo nekřt / že sem we gmě-
nu swém křtil.

16. Křtili sem také y * Štěpánowu
čeled : wice newjm abych koho giného
křtil. * 1 Kor. 16/15. 17.

17. Nebo neposlal mne Krystus křtj-
ti, ale * Ewangelium křzati : ne w f
maudrosti řeti / aby nebyl wyprázdněn
křjž Krystú.

* Štut. 14/7. f 1 Kor. 2/4. 13. 2 Pet. 1/16.

18. Nebo slowo řiže tēm, * řetjž
hynau, blážnowstwj gest : Ale nám, f
kterjž špaseni dosahugeme, moc Boží
gest. * 2 Kor. 2/15. f. 4/3. 2 Zes.
2/10. f Rim. 1/16. 1 Kor. 1/24.

19. Nebo * psáno gest : Zahladjm
maudrosti maudrých / a opatrnosti opa-
trných zawrhu. * Job. 5/12.

Žai. 29/14. Wdypš w. 8.